

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa

Diagnoza delimitacyjna

Bychawa, 2024

Opracowanie:

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
Podstawa prawna	4
Charakterystyka gminy	6
2. Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego	7
Charakterystyka wyróżnionych obszarów porównawczych	8
Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego	10
3. Diagnoza obszaru zdegradowanego	14
Wskaźniki społeczne	14
Wskaźniki gospodarcze	39
Wskaźniki środowiskowe	43
Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne	50
Wskaźniki techniczne	58
4. Podsumowanie analizy	64
5. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	70
6. Spis tabeli i rysunków	76
6.1 Tabele	76
6.2 Rysunki	77

1. Wprowadzenie

Diagnoza delimitacyjna opracowana została w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Bychawa. Dokument ten posłużył także do identyfikacji obszarów, na których obserwuje się najwyższe natężenie zjawisk kryzysowych oraz problemów w sferze społecznej. Zdiagnozowanie skali deficytów, a także poznanie aktualnego stanu społeczno-gospodarczego gminy Bychawa pozwoli na wypracowanie kierunków działań, które skupiać się będą na rozwiązywaniu problemów lokalnej społeczności w pięciu sferach (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej).

Przeprowadzony w niniejszym dokumencie proces delimitacji spełnia wymogi formalne zawarte w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278) oraz jest to pierwszy etap prowadzący do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa. Stanowi również kontynuację procesu rewitalizacji na terenach gminy, gdyż wcześniej obowiązywał Lokalny Program Rewitalizacji Bychawy na lata 2017-2023¹.

Podstawa prawna

Fundamentem całego procesu rewitalizacji oraz powiązanych z nim dokumentów (GPR-u oraz diagnozy delimitacyjnej) jest ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji². Definiuje ona trzy najważniejsze dla niniejszego dokumentu pojęcia, które wyjaśnione zostały poniżej w postaci pytań i odpowiedzi.

1. Czym jest rewitalizacja?

To „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”³.

2. Kim są interesariusze rewitalizacji?

To wszystkie osoby wskazane w art. 2.1 ust. 2 ustawy o rewitalizacji:

„1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia

¹ Załącznik do Uchwały Nr XXVII/177/2017 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 23 marca 2017 r.

² t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278.

³ Zgodnie z Art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji.

4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28 z późn. zm.);

- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa”.

3. Czym jest obszar zdegradowany (nazwa skrócona OZ)?

To „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym”⁴.

4. Czym jest obszar rewitalizacji (nazwa skrócona OR)?

To „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”⁵.

5. Jakie są ograniczenia dla obszaru rewitalizacji?

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji OR nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Ponadto, aby dany obszar mógł być uznany za obszar zdegradowany, musi występować na nim przynajmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Natomiast podczas wyznaczania obszaru rewitalizacji należy pamiętać, że ustawodawca ściśle określił proporcje tego obszaru, który nie może zajmować więcej niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

⁴ Zgodnie z Art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji.

⁵ Zgodnie z Art. 10. ust. 1 ustawy o rewitalizacji.

Powyższe definicje wprowadzone przez ustawodawcę stanowią punkt wyjścia do opracowania i zastosowania odpowiedniej metodyki wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Charakterystyka gminy

Gmina Bychawa to gmina miejsko-wiejska położona w województwie lubelskim, w powiecie lubelskim, 30 km na południe od Lublina. Oprócz miasta Bychawa, które jest siedzibą administracyjną gminy, w jej skład wchodzi również 36 sołectw: Bychawka Druga, Bychawka Druga-Kolonia, Bychawka Pierwsza, Bychawka Trzecia, Bychawka Trzecia-Kolonia, Gałęzów, Gałęzów-Kolonia Druga, Gałęzów-Kolonia Pierwsza, Grodzany, Józów, Kosarzew Dolny-Kolonia, Kowersk, Leśniczówka, Łęczyca, Marysin, Olszowiec, Olszowiec-Kolonia, Osowa, Osowa-Kolonia, Podzamcze, Romanów, Skawinek, Stara Wieś Druga, Stara Wieś Pierwsza, Stara Wieś Trzecia, Urszulin, Wandzin, Wincentówek, Wola Duża, Wola Duża-Kolonia, Wola Gałęzowska, Wola Gałęzowska-Kolonia, Zadębie, Zaraszów, Zaraszów-Kolonia, Zdrapy. Tereny gminy Bychawa zajmują około 8,7% powierzchni powiatu a graniczą z gminami, takimi jak: Jabłonna (od północnego wschodu), Krzczonów (od wschodu), Strzyżewice (od zachodu), Wysokie (od południowego wschodu), Zakrzew (od południa), Zakrzówek (od południowego zachodu).

Typowo rolniczy region gminy położony jest na Wyżynie Lubelskiej nad rzekami Gałęzówką i Kosarzewką. Powierzchnię Bychawy stanowią w większości użytki rolne (ok. 85%), natomiast użytki leśne zajmują ok. 8%. Gminę charakteryzują cenne walory przyrodnicze, a na jej terenach zlokalizowane są przestrzenne formy ochrony przyrody, takie jak: rezerwat przyrody „Podzamcze”, obszar chronionego krajobrazu „Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu” oraz cztery pomniki przyrody. Tereny gminy są również bogate w dziedzictwo kulturowe. Do rejestru zabytków wpisanych jest 29 pozycji znajdujących się na obszarze gminy, a do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisane są 72 pozycje. Wśród najciekawszych zabytków wymienić można: ruiny neogotyckiego pałacu w Bychawie-Podzamczu; zespół dworsko-parkowy w Gałęzowie; Kościół św. Jana Chrzciciela; zabytkowy cmentarz z okresu I wojny światowej znajdujący się w Zaraszowie-Kolonii; drewniana dzwonnica oraz synagoga w Bychawie. Na terenie gminy znajduje się 24,3 km różnych szlaków turystycznych, w tym rowerowych. Oprócz powyższych, wśród atrakcji turystycznych znajduje się także zalew bychawski w Podzamczu z wysepką pośrodku, łowiskiem specjalnym, z zapleczem gastronomicznym, wypożyczalnią rowerów wodnych oraz położonymi nieopodal stawami rybnymi „Zielona Dolina”.

Układ komunikacyjny gminy Bychawa tworzą trzy drogi wojewódzkie: nr 834 (Niedrzwica Duża – Bychawa – Stara Wieś Druga), nr 836 (Bychawa – Piotrków – Piaski) nr 842 (Rudnik Szlachecki – Krasnystaw) oraz drogi powiatowe i gminne. Przez tereny gminy nie przebiega żadna linia kolejowa, a najbliższe lotnisko znajduje się w Lublinie. Na zachód od gminy zlokalizowany jest odcinek drogi ekspresowej S19 łączący Lublin z Rzeszowem oraz docelowo Białymstokiem.

2. Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, przeprowadzenie procesu rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego na podstawie gminnego programu rewitalizacji oraz poprzez kompleksowe działania skoncentrowane terytorialnie. W związku z tym, teren poddany rewitalizacji powinien zostać szczegółowo wyodrębniony na podstawie wskaźników prezentujących sytuację społeczno-gospodarczą gminy. W tym celu przyjęto metodologię przeprowadzenia delimitacji obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego. Obejmowała ona analizę mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej, demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej, rynku pracy oraz sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej w gminie.

Pierwszy etap diagnozy polegał na podziale terenu gminy na jednostki porównawcze (obszary porównawcze)⁶, który został opisany szczegółowo w następnym podrozdziale. Kolejnym krokiem było przeprowadzenie analizy tzw. danych zastanych (pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Bychawie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bychawie, Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie i Komendy Policji w Bychawie). Analiza ta opiera się na zgromadzeniu wszystkich dostępnych i przydatnych materiałów oraz danych statystycznych, a następnie ich analizie i interpretacji. W celu przeprowadzenia rzetelnej analizy zastosowano dwa podejścia, bazujące na analizie dostępnych danych zastanych:

- a) statystyczne (analiza danych przetworzonych w taki sposób, aby możliwe było ich porównanie);
- b) przestrzenne (odniesienie danych do obszarów porównawczych i zobrazowanie ich za pomocą kartogramów).

Następnym etapem prac był wybór odpowiednich kryteriów delimitacji, a więc tak zwanych wskaźników lub zmiennych. W diagnozie uwzględniono przede wszystkim zmienne z zakresu sfery społecznej, w następnej kolejności zmienne ze sfery pozaspołecznej, tj. ze sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Ich wyłonienie szczegółowo opisano w jednym z następnych podrozdziałów.

Kolejnym etapem diagnozy delimitacyjnej było przeprowadzenie analizy porównawczej w obrębie wyłonionych jednostek, na podstawie opracowanego katalogu wskaźników (badanie ilościowe). Działanie to umożliwiło wyłonienie tych jednostek porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania w wymiarze społecznym i pozaspołecznym. Następnie dokonano weryfikacji sytuacji problemowej w gminie oraz wyodrębniono obszar rewitalizacji, uwzględniając ustawowe

⁶ W dokumencie zastosowano zamiennie nazewnictwo jednostka/obszar, które posłużyły jako synonimy.

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich mieszkańców gminy).

Charakterystyka wyróżnionych obszarów porównawczych

W celu przeprowadzenia skutecznego procesu rewitalizacji podzielono teren gminy na obszary porównawcze. Ze względu na dużą liczbę sołectw (36) oraz część miejską, zdecydowano się na powiązanie terytorialnie jednostek administracyjnych gminy ze sobą w celu zgrupowania ich w mniejszą liczbę obszarów. Podczas fragmentacji terenów gminy uwzględniono podział: na sołectwa (administracyjny), na strukturę osadniczą oraz uwarunkowania przestrzenne. Wyszczególniono w sumie jedenaście jednostek porównawczych gminy, które prezentuje poniższa tabela:

Tabela 1. Podział części wiejskiej (sołectw) i miejskiej na obszary porównawcze (jednostki) w Gminie Bychawa

OBSZAR/JEDNOSTKA	SOŁECTWA
I	Bychawka Druga, Bychawka Druga-Kolonia, Bychawka Pierwsza, Bychawka Trzecia, Bychawka Trzecia-Kolonia
II	Podzamcze, Wincentówek, Zdrapy
III	Osowa, Wandzin, Zadębie
IV	Olszowiec, Olszowiec-Kolonia, Osowa-Kolonia, Romanów, Wola Duża, Wola Duża-Kolonia
V	Grodzany, Leśniczówka, Łęczyca
VI	Osiedle nr 1 (miasto Bychawa)
VII	Osiedle nr 2 (miasto Bychawa)
VIII	Gałęzów, Gałęzów-Kolonia Druga, Gałęzów-Kolonia Pierwsza, Marysin
IX	Kosarzew Dolny-Kolonia, Skawinek, Urszulin, Zaraszów, Zaraszów-Kolonia
X	Józwów, Kowersk, Wola Gałęzowska, Wola Gałęzowska-Kolonia
XI	Stara Wieś Druga, Stara Wieś Pierwsza, Stara Wieś Trzecia

Źródło: opracowanie własne

Część miejska (miasto Bychawa) została rozdzielona pomiędzy Obszar VI oraz VII (które w całości posiadają uwarunkowania miejskie), ale także częściowo Jednostki II, III oraz V (które stanowią w większej części tereny sołectw).

Następna tabela przedstawia wyróżnione obszary porównawcze wraz z uwzględnieniem ich powierzchni oraz liczby mieszkańców. Dane te odniesiono do wartości dla całej gminy.

Tabela 2. Zestawienie jednostek porównawczych w ramach programu rewitalizacji

Nazwa obszaru	Powierzchnia [ha]	Udział % powierzchni	Liczba ludności	Udział % ludności
I	1 876	12,8%	1 207	10,9%
II	1 228	8,4%	794	7,2%
III	883	6,0%	761	6,9%
IV	1 542	10,5%	775	7,0%

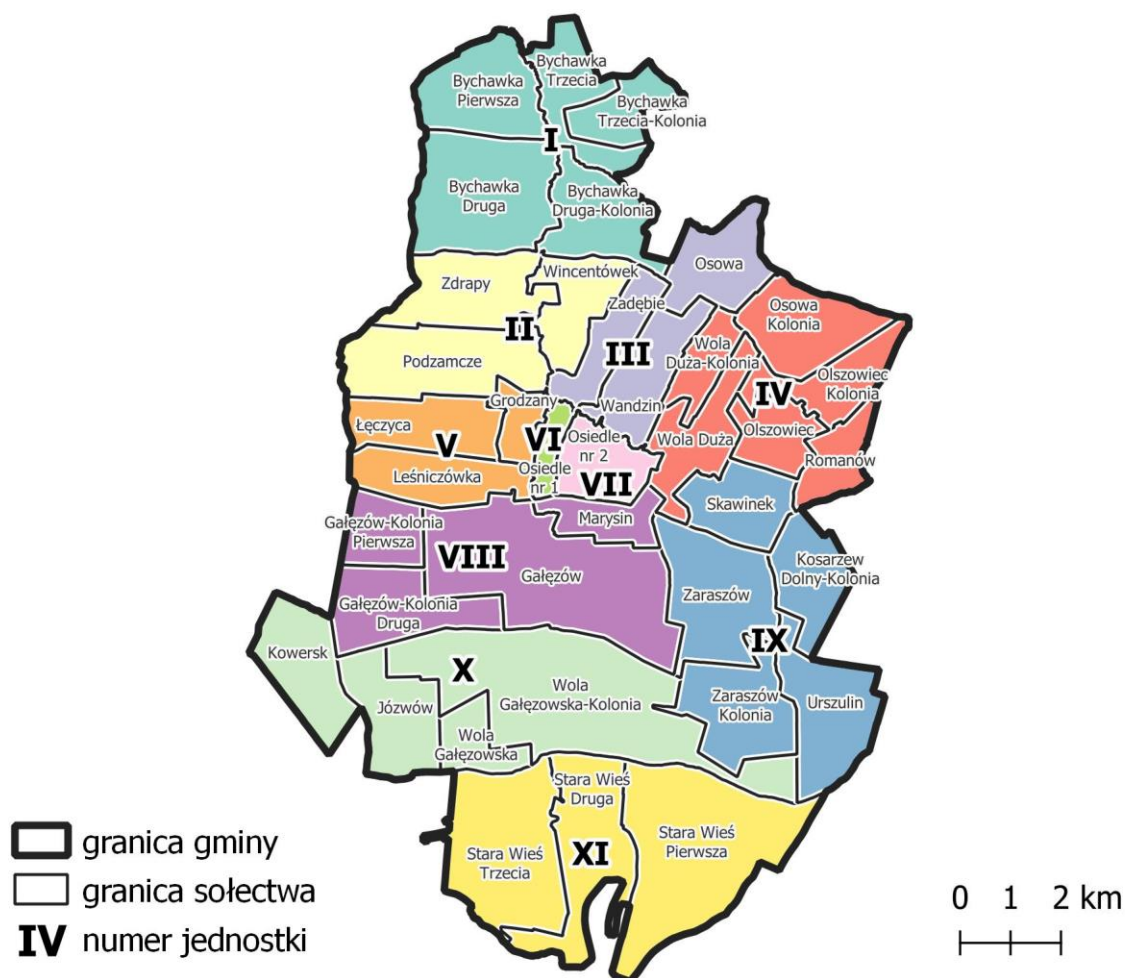
V	780	5,3%	699	6,3%
VI	95	0,6%	1 114	10,1%
VII	247	1,7%	2 412	21,8%
VIII	1 812	12,4%	911	8,2%
IX	1 940	13,2%	805	7,3%
X	2 112	14,4%	755	6,8%
XI	2 128	14,5%	813	7,4%
GMINA	14 643	100,0%	11 046	100,0%

Źródło danych: opracowanie własne

Analizując dane jednostek zawarte w tabeli, należy zwrócić uwagę na ich wartości. Będą mieć one wpływ na wynik poszczególnych wskaźników omówionych w diagnozie. Obszarami o największej powierzchni są Jednostka X oraz Jednostka XI, a z kolei najmniejszą powierzchnią charakteryzuje się Jednostka VI. Największa liczba ludności zamieszkuje część miejską gminy — Jednostki VI oraz VII (ok. 31,9% populacji gminy), natomiast najmniejsza liczba mieszkańców charakteryzuje Jednostkę V.

Poniżej w formie graficznej zaprezentowano podział gminy Bychawa na obszary porównawcze.

Rysunek 1. Podział gminy Bychawa na obszary porównawcze

Źródło danych: opracowanie własne

Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego

Według przyjętej metodologii przeprowadzenia diagnozy delimitacyjnej, kolejnym jej krokiem było wyselekcjonowanie odpowiednich zmiennych. Właściwymi wskaźnikami do analizy są takie, które w konkretny sposób różnicują obszary porównawcze, wskazując czy na ich terenach występuje sytuacja kryzysowa czy też nie. Poniżej w formie zestawienia tabelarycznego przedstawiono opracowany katalog 26 zmiennych. Do każdego wybranego wskaźnika dołączono jego opis metodologiczny oraz źródło danych. Co więcej, katalog został podzielony na odpowiednie sfery, z kolei w prawej kolumnie znajduje się wskazanie, czy dana zmienna to stymulanta czy destymulanta. Fakt ten zależy od tego, czy wysoka wartość wskaźnika świadczy o rozwoju obszaru gminy (stymulanta) czy też o występowaniu zjawiska kryzysowego (destymulanta).

Tabela 3. Katalog wskaźników - kryteria delimitacji

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	S/D
SFERA SPOŁECZNA	1. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący aspektu demograficznego. Wskaźnik obliczony jako różnica między liczbą urodzeń i zgonów na danym obszarze, podawany w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta
	2. Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący różnicę między zameldowaniem a wymeldowaniem ludności z danego obszaru, w określonym czasie. Wskaźnik wyrażony w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców obszaru. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta
	3. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Wskaźnik wyrażony jako stosunek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (wiek 60 lat i więcej w przypadku kobiet oraz 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn) do liczby ludności w wieku produkcyjnym (18-59 lat w przypadku kobiet i 18-64 lata w przypadku mężczyzn). Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Destymulanta
	4. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy dotyczący osób poszukujących pracy i zarejestrowanych jako bezrobotne. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie	Destymulanta
	5. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik odnoszący się do liczby bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Zmienna policzona jako liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadających na tysiąc mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie	Destymulanta

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	S/D
SFERA SPOŁECZNA	6. Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi ośrodka pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący sytuację lokalnej społeczności w zakresie liczby klientów ośrodka pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie	Destymulanta
	7. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej mieszkańcom w postaci zasiłku stałego. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie	Destymulanta
	8. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej mieszkańcom z niepełnosprawnością. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby świadczeń z ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie	Destymulanta
	9. Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie poziomu bezpieczeństwa. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę przestępstw na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Komisariat Policji w Bychawie	Destymulanta
	10. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie naruszeń bezpieczeństwa i prawa drogowego odnoszącą się do liczby zarejestrowanych zdarzeń drogowych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Komisariat Policji w Bychawie/ System Ewidencji Wypadków i Kolidacji	Destymulanta
	11. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności społecznej mieszkańców poszczególnych obszarów gminy. Wskaźnik prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych organizacji pozarządowych do liczby ludności. Źródło danych: Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta
	12. Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący życia publicznego i kulturalnego opisujący liczbę osób zapisanych do bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta
	13. Liczba uczniów na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisuje sytuację demograficzną w gminie w odniesieniu do ekonomicznej grupy wiekowej. Wskaźnik zaprezentowany w formie przeliczeniowej liczby uczniów szkół podstawowych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	S/D
SFERA GOSPODARCZA	14. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta
	15. Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący tendencje związane z rozwojem przedsiębiorczości. Wyrażany przez różnicę liczby nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta
SFERA ŚRODOWISKOWA	16. Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t]	Wskaźnik zagrożenia wyrobami azbestowymi. Jego wartość wyliczono na podstawie masy zidentyfikowanych wyrobów azbestowych, przypadających na 1 mieszkańca danej jednostki porównawczej. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Destymulanta
	17. Średnie roczne stężenie PM2.5	Wskaźnik dotyczy jakości powietrza w poszczególnych obszarach, wyrażany jest w postaci wartości stężenia pyłów zawieszonych PM2.5 Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/	Destymulanta
	18. Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Wskaźnik opisujący jaki odsetek budynków mieszkalnych w poszczególnych obszarach znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym. Zmienna wyrażana w wartościach procentowych. Źródło danych: BDOT (Baza danych obiektów topograficznych)	Destymulanta
	19. Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe	Wskaźnik przedstawia udział gospodarstw, w których źródłem ogrzewania jest paliwo stałe, w ogólnej liczbie punktów w ewidencji. Źródło danych: Inwentaryzacja źródeł ciepła (Urząd Miejski w Bychawie)	Destymulanta
SFERA PRZESTRZENNO- FUNKCJONALNA	20. Dostępność punktów usług publicznych	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic przypadających na 1000 mieszkańców obszaru (w znaczeniu organizacyjnym). Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta
	21. Dostępność terenów rekreacyjnych (place zabaw i siłownie terenowe) na 1000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący dostęp do przestrzeni rekreacyjnych w poszczególnych obszarach. Wskaźnik został oceniony na podstawie danych przestrzennych obrazujących liczbę terenów rekreacyjnych przypadających na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Stymulanta

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	S/D
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	22. Dostępność komunikacyjna	Wskaźnik obrazuje dostępność przystanków komunikacji publicznej w poszczególnych obszarach. Wyrażony jest on jako wartość przeliczeniowa liczby przystanków w danym obszarze do powierzchni obszaru w km ² . Źródło danych: BDOT (Baza danych obiektów topograficznych)	Stymulanta
	23. Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Wskaźnik obrazuje udział terenów z nawierzchnią ziemną, zapewniającą naturalną roślinność. Wskaźnik zaprezentowany w formie udziału (odsetka) w stosunku do ogólnej powierzchni jednostki. Źródło danych: BDOT (Baza danych obiektów topograficznych)	Stymulanta
SFERA TECHNICZNA	24. Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Wskaźnik odnoszący się do liczby zabytków oraz pomników przyrody na danym obszarze. Zmienna wyrażona jako średnia liczba takich obiektów w przeliczeniu na km ² . Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Destymulanta
	25. Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji	Wskaźnik skupiający się na ocenie potrzeb związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej. Wskaźnik wyrażony jako wartość procentowa w ogóle budynków użyteczności publicznej na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Destymulanta
	26. Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	Wskaźnik odnoszący się do dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wskaźnik wyrażony jako wartość procentowa w ogóle budynków użyteczności publicznej na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie	Destymulanta

Następnie, zgodnie z przyjętą w dokumencie metodyką, przeprowadzono rzetelną analizę zmiennych, która przedstawiona została w poniższych rozdziałach z podziałem na sfery, w formie szczegółowych opisów, w ujęciu tabelarycznym oraz w postaci diagramów mapowych.

3. Diagnoza obszaru zdegradowanego

Wskaźniki społeczne

Pierwszą sferą poddaną analizie została ta, która jest najistotniejsza z punktu widzenia ustawy⁷. Podejmowane działania rewitalizacyjne powinny bowiem bezpośrednio wpływać na poprawę jakości życia lokalnej społeczności. Co więcej zmienne w sferze społecznej zawierają w sobie najważniejsze dane, a ich analiza pozwala na zidentyfikowanie problemów i niekorzystnych procesów społecznych pojawiających się na poszczególnych obszarach. Wykorzystane w diagnozie delimitacyjnej gminy Bychawa wskaźniki określają: atrakcyjność osiedleńczą obszarów, kwestie dotyczące bezrobocia, bezpieczeństwo publiczne w gminie, aktywność mieszkańców oraz skalę korzystania z pomocy społecznej.

Analizę sfery społecznej rozpoczęto od zbadania populacji gminy Bychawa, a dokładniej jej przyrostu naturalnego. Wartość wskaźnika została obliczona ze stosunku liczby urodzeń do liczby zgonów oraz odniesiona do tysiąca mieszkańców.

Zmienna dla całej gminy wyniosła ujemną wartość -1,4, na co wpłynęła liczba zgonów (110) przeważająca nad mniejszą liczbą urodzeń (95). Można więc założyć, że populacja gminy zmniejszyła się o 15 osób w ciągu roku. Wartość poniżej zera (ujemna) pojawia się w siedmiu jednostkach, a powyżej zera (dodatnia) w czterech (Obszary III, IV, V, VIII). Spośród analizowanych jednostek niekorzystnie wyróżnia się Obszar XI, które odznaczyło się najniższą wartością wskaźnika (-7,4). Natomiast najkorzystniejszą i najwyższą wartość odnotowano w Jednostce III, gdzie przyrost naturalny na 1000 mieszkańców był równy 13,1.

Tabela 4. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

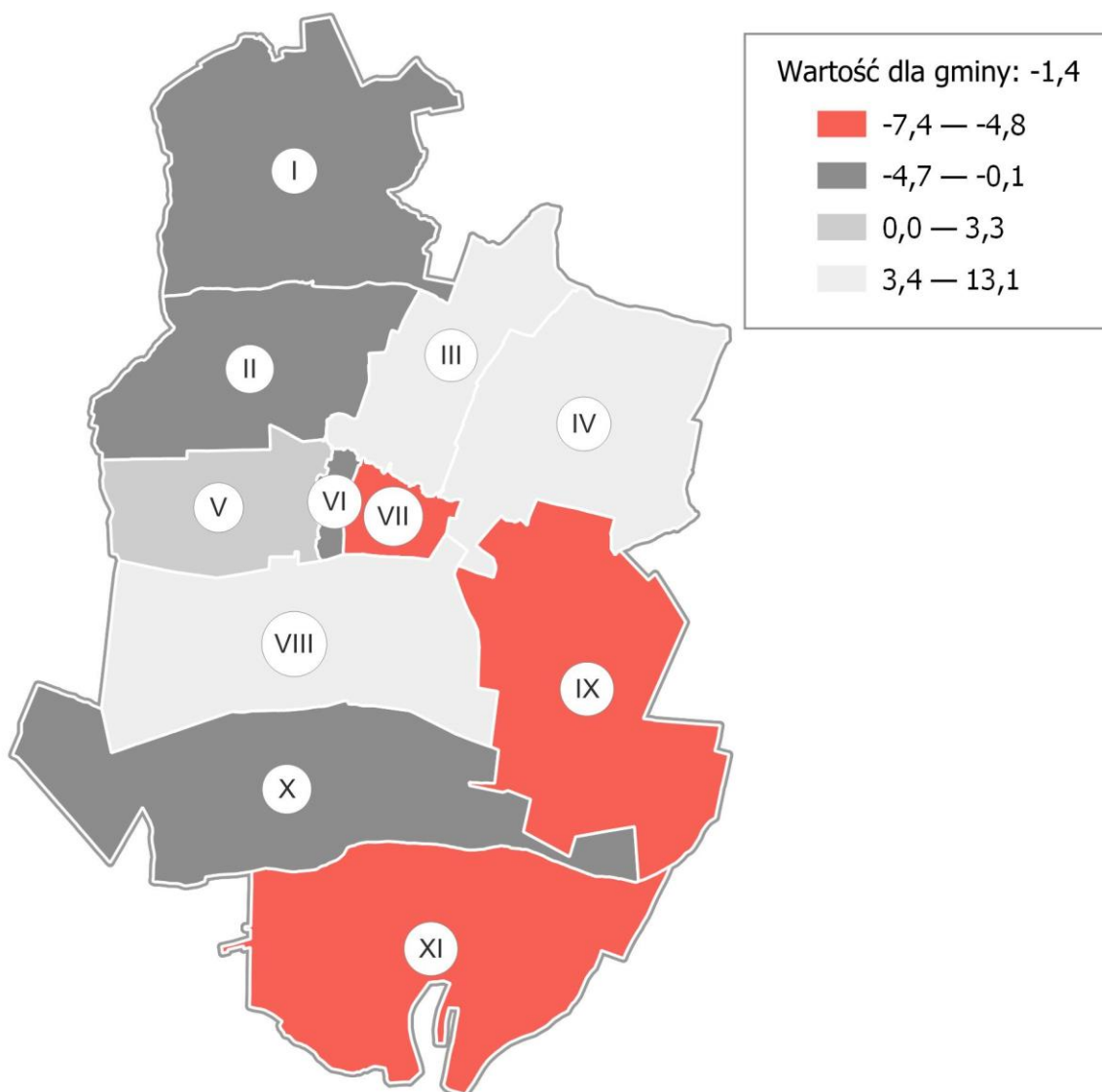
Nazwa obszaru	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Liczba mieszkańców	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców
I	10	13	-3	1 207	-2,5
II	5	7	-2	794	-2,5
III	12	2	10	761	13,1
IV	8	4	4	775	5,2
V	7	6	1	699	1,4
VI	8	13	-5	1 114	-4,5
VII	15	27	-12	2 412	-5,0
VIII	13	7	6	911	6,6
IX	5	10	-5	805	-6,2

⁷ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

Nazwa obszaru	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Liczba mieszkańców	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców
X	6	9	-3	755	-4,0
XI	6	12	-6	813	-7,4
GMINA	95	110	-15	11 046	-1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

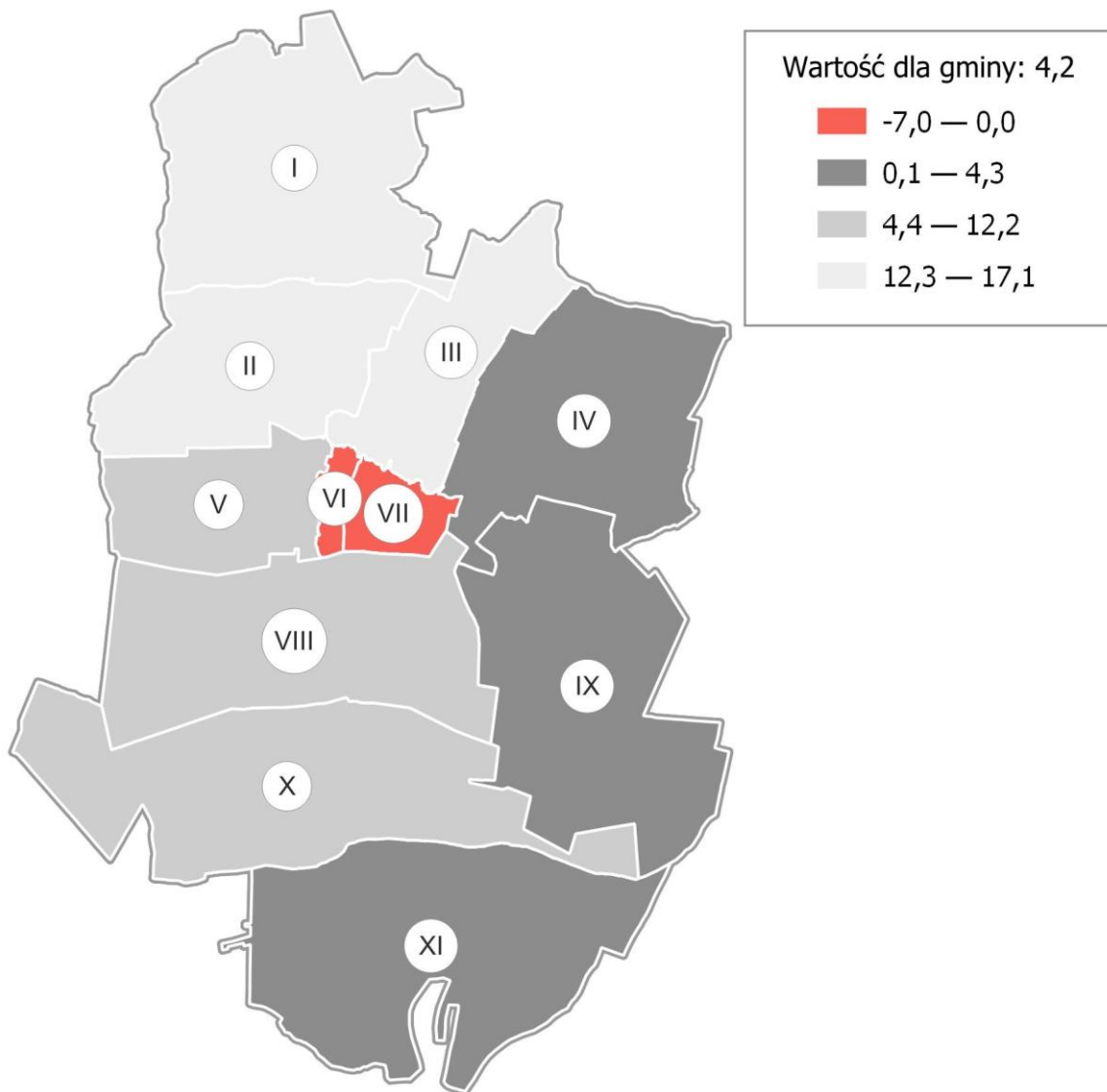
W drugiej kolejności zbadano wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną gminy Bychawa, którym jest saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Z analizy ruchów migracyjnych wynika, że więcej mieszkańców się zameldowało (215) niż wymeldowało (169) co świadczy o przyroście populacji w gminie. Wartość salda migracji jest dodatnia i wnosi 46, a w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wartość wskaźnika dla gminy wyniosła 4,2. Spośród wszystkich jednostek, cztery uzyskały wynik zmiennej niższy od wartości dla gminy, a spośród nich dwa były ujemne. Najmniej korzystną wartość zaobserwowano w Jednostce VII (-7,0). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Jednostce III (17,1 na 1000 mieszkańców), co może świadczyć o korzystnej i atrakcyjnej sytuacji osiedleńczej tych terenów.

Tabela 5. Saldo migracji na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba zameldowań	Liczba wymeldowań	Saldo migracji	Liczba mieszkańców	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
I	26	11	15	1 207	12,4
II	17	7	10	794	12,6
III	18	5	13	761	17,1
IV	26	24	2	775	2,6
V	16	9	7	699	10,0
VI	20	22	-2	1 114	-1,8
VII	36	53	-17	2 412	-7,0
VIII	17	6	11	911	12,1
IX	19	18	1	805	1,2
X	9	5	4	755	5,3
XI	11	9	2	813	2,5
GINA	215	169	46	11 046	4,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 3. Saldo migracji na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Następną zmienną sfery społecznej jest ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, które przedstawia obciążenie demograficzne. W Polsce za ludność w wieku poprodukcyjnym uważa się osoby mające więcej niż 60 lat w przypadku kobiet oraz więcej niż 65 lat w przypadku mężczyzn. Adekwatnie za wiek produkcyjny uznaje się w przypadku kobiet – wiek między 18 a 59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18 a 64 rokiem. Wysoka wartość wskaźnika oznacza wysokie obciążenie przypadające na osoby w wieku produkcyjnym. Oznacza to, że na każdą pracującą osobą przypada coraz więc osób starszych i niepracujących.

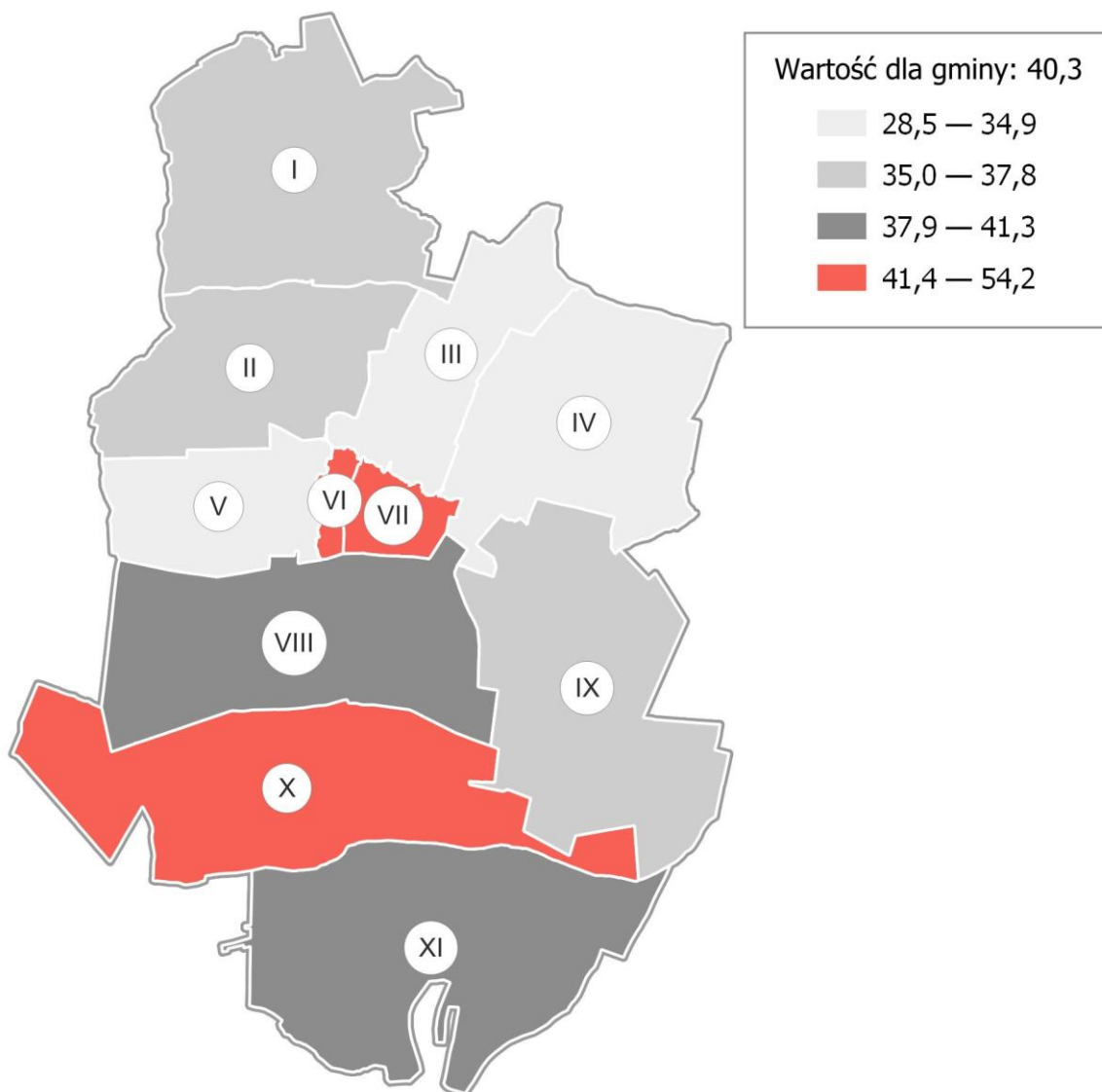
W gminie Bychawa liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła 2 630, podczas gdy grupa osób w wieku produkcyjnym to 6 519 osób. Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla gminy wynosi więc 40,3. Stosunkowo najlepszą sytuacją cechuje się Obszar V, gdzie wartość wskaźnika wynosi 28,5. Natomiast najmniej korzystny wynik zmiennej odnotowano w Obszarze VII (54,2), gdzie osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią więcej niż połowę liczby osób w wieku produkcyjnym. Należy także zwrócić uwagę, że cztery jednostki mają wartość wskaźnika przekraczającą poziom gminy.

Tabela 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Nazwa obszaru	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
I	254	724	35,1
II	171	452	37,8
III	139	481	28,9
IV	164	471	34,8
V	122	428	28,5
VI	283	676	41,9
VII	729	1 346	54,2
VIII	214	545	39,3
IX	171	470	36,4
X	179	429	41,7
XI	204	497	41,0
GMINA	2 630	6 519	40,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 4. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

W następnej kolejności zbadano sytuację bezrobocia w gminie Bychawa, a dane wykorzystane w badaniu udostępnione zostały przez Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie. Zjawisko bezrobocia wpływa na niekorzystną sytuację materialną rodzin oraz sprzyja niepożądanym zachowaniom społecznym.

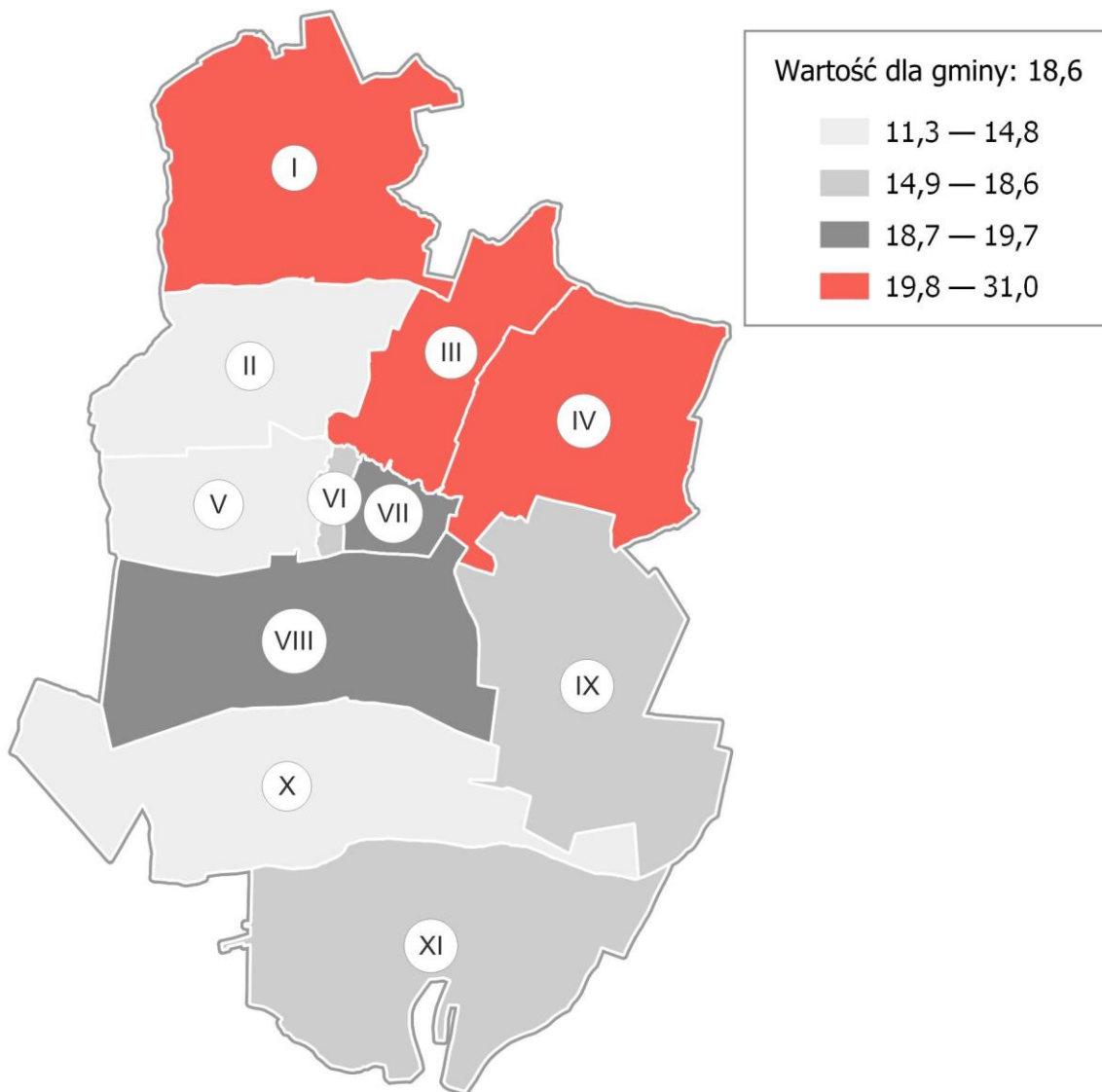
Wskaźnik został obliczony jako liczba osób bezrobotnych przypadających na tysiąc mieszkańców. W gminie Bychawa mieszka łącznie 206 osób zarejestrowanych jako bezrobotnych, a wartość wskaźnika dla gminy wynosi 18,6. Spośród pięciu obszarów, w których wartość wskaźnika przekroczyła średnią dla gminy, wyróżnić należy Jednostkę IV o najwyższej wartości wskaźnika równej 31,0. Natomiast najbardziej korzystna sytuacja charakteryzuje Obszar II (11,3).

Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców
I	1 207	25	20,7
II	794	9	11,3
III	761	20	26,3
IV	775	24	31,0
V	699	10	14,3
VI	1 114	17	15,3
VII	2 412	45	18,7
VIII	911	17	18,7
IX	805	15	18,6
X	755	10	13,2
XI	813	14	17,2
GMINA	11 046	206	18,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie

Rysunek 5. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

W celu oceny skali występowania zjawiska bezrobocia zbadano również liczbę osób długotrwale bezrobotnych. Mieszkańcy długotrwale bezrobotni to „osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy”⁸.

Liczba osób długotrwale bezrobotnych zamieszkująca gminę Bychawa to 101 osób, co stanowi prawie połowę (49%) z wszystkich 206 osób bezrobotnych. Natomiast wskaźnik liczby długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł w gminie 9,1. W pięciu obszarach omawiany wskaźnik przyjmuje niekorzystną wartość większą od gminy (Jednostki III, IV, VII, VIII i IX). Najwyższą wartość wskaźnika świadczącą o sytuacji kryzysowej odnotowano w Obszarze III, gdzie liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców wynosi 18,4. Natomiast najbardziej korzystna sytuacja charakteryzuje Obszar II (3,8).

Tabela 8. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców

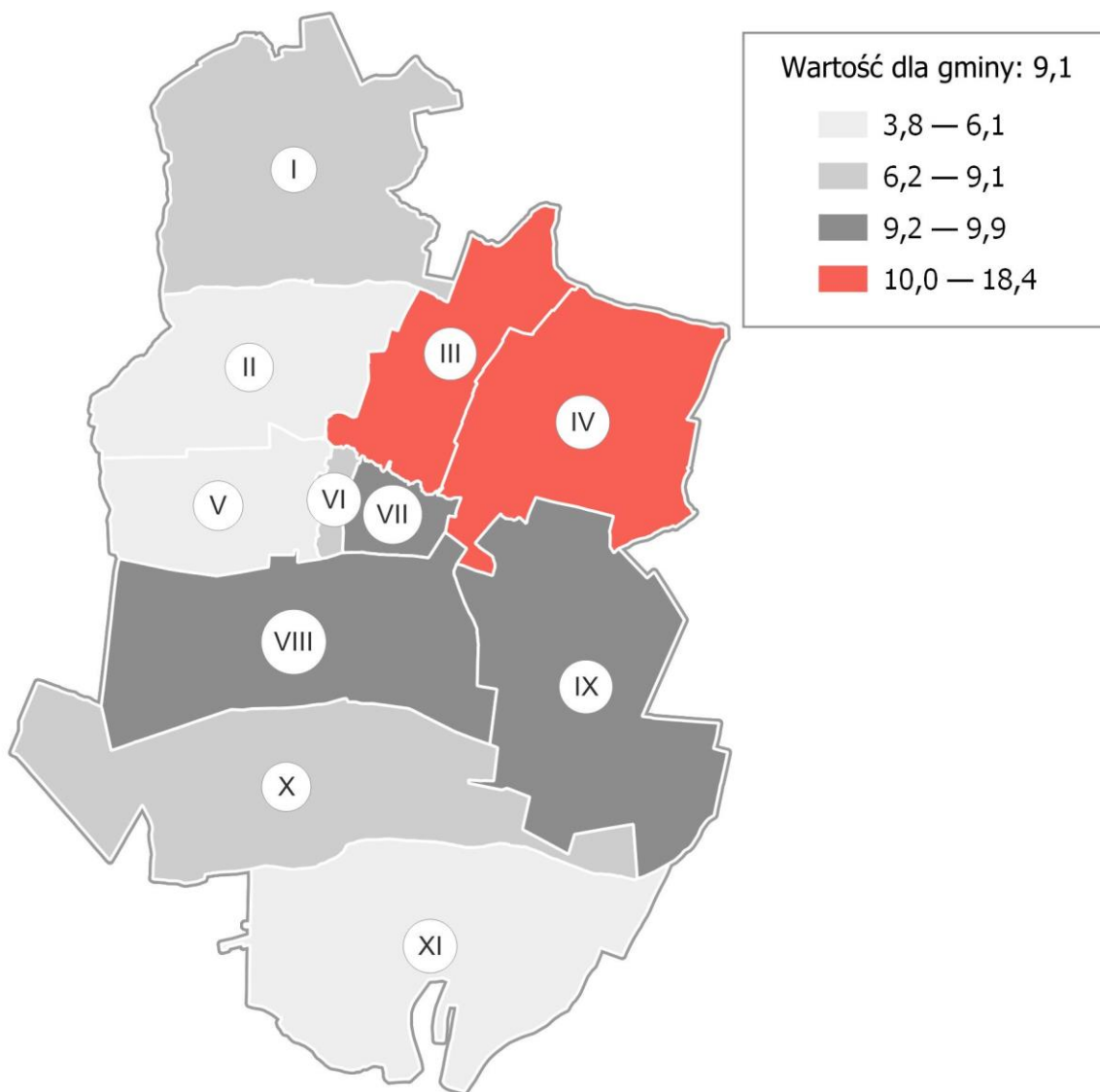
Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców
I	1 207	11	9,1
II	794	3	3,8
III	761	14	18,4
IV	775	11	14,2
V	699	4	5,7
VI	1 114	9	8,1
VII	2 412	23	9,5
VIII	911	9	9,9
IX	805	8	9,9
X	755	5	6,6
XI	813	4	4,9
GMINA	11 046	101	9,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie

⁸ Według definicji GUS

<https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystycepublicznej/2389,pojecie.htm>

Rysunek 6. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Kluczowymi interesariuszami procesu rewitalizacji są mieszkańcy gminy Bychawa, którzy borykają się z problemami społecznymi i znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Dlatego kolejnym omawianym zagadnieniem w sferze społecznej są usługi publiczne związane z pomocą społeczną. Na terenie gminy takie usługi zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie. Analiza udostępnionych przez ośrodek danych umożliwiła ocenę zakresu występujących problemów społecznych oraz oszacowanie odsetka mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

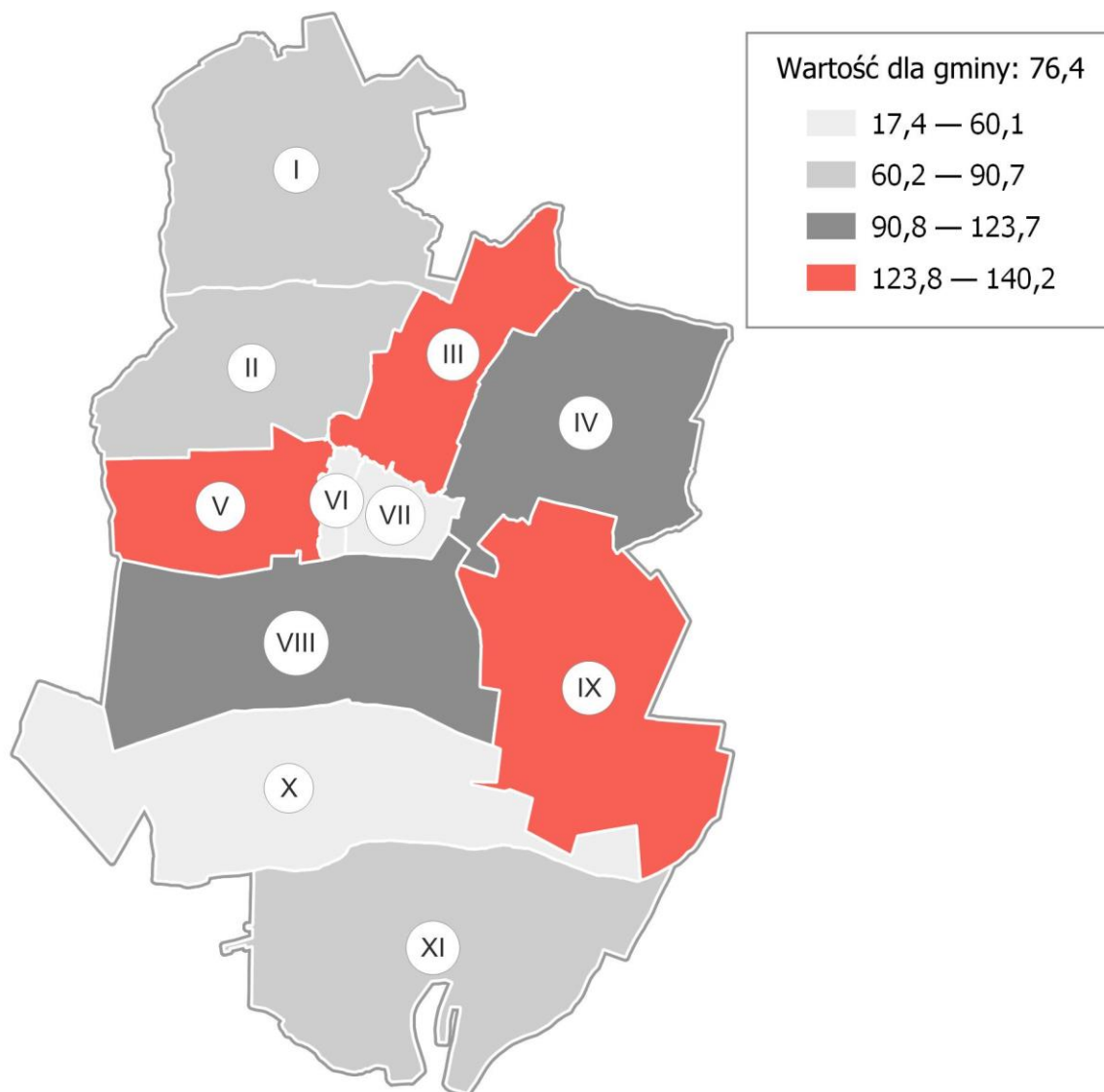
W gminie Bychawa odnotowano 844 osób będących klientami Ośrodka Pomocy Społecznej. W stosunku do tysiąca mieszkańców otrzymano wskaźnik o wartości 76,4. Spośród ośmiu obszarów o wyniku wyższym od gminy wyróżnia się Jednostka V, gdzie przyjął on najwyższą wartość 140,2. Jest to najmniej korzystna sytuacja w gminie, zwłaszcza w porównaniu do jednostki o najniższym wyniku zmiennej 17,4 (Obszar VII).

Tabela 9. Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej ogółem	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców
I	1 207	107	88,6
II	794	72	90,7
III	761	106	139,3
IV	775	84	108,4
V	699	98	140,2
VI	1 114	38	34,1
VII	2 412	42	17,4
VIII	911	90	98,8
IX	805	112	139,1
X	755	25	33,1
XI	813	70	86,1
GMINA	11 046	844	76,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Bychawie

Rysunek 7. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Następny wskaźnik z zakresu pomocy społecznej dotyczy liczby decyzji o udzieleniu zasiłku stałego. W gminie Bychawa wydano 46 decyzji, co w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców daje wskaźnik 4,2. Tylko cztery obszary (Jednostki II, III, IV i VI) otrzymały wynik wyższy od wartości gminy, a wśród nich najmniej korzystnie przedstawia się sytuacja Obszaru III (7,9). Natomiast wskaźnik o najkorzystniejszej wartości 1,2 odnotowano w Jednostce IX.

Tabela 10. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców

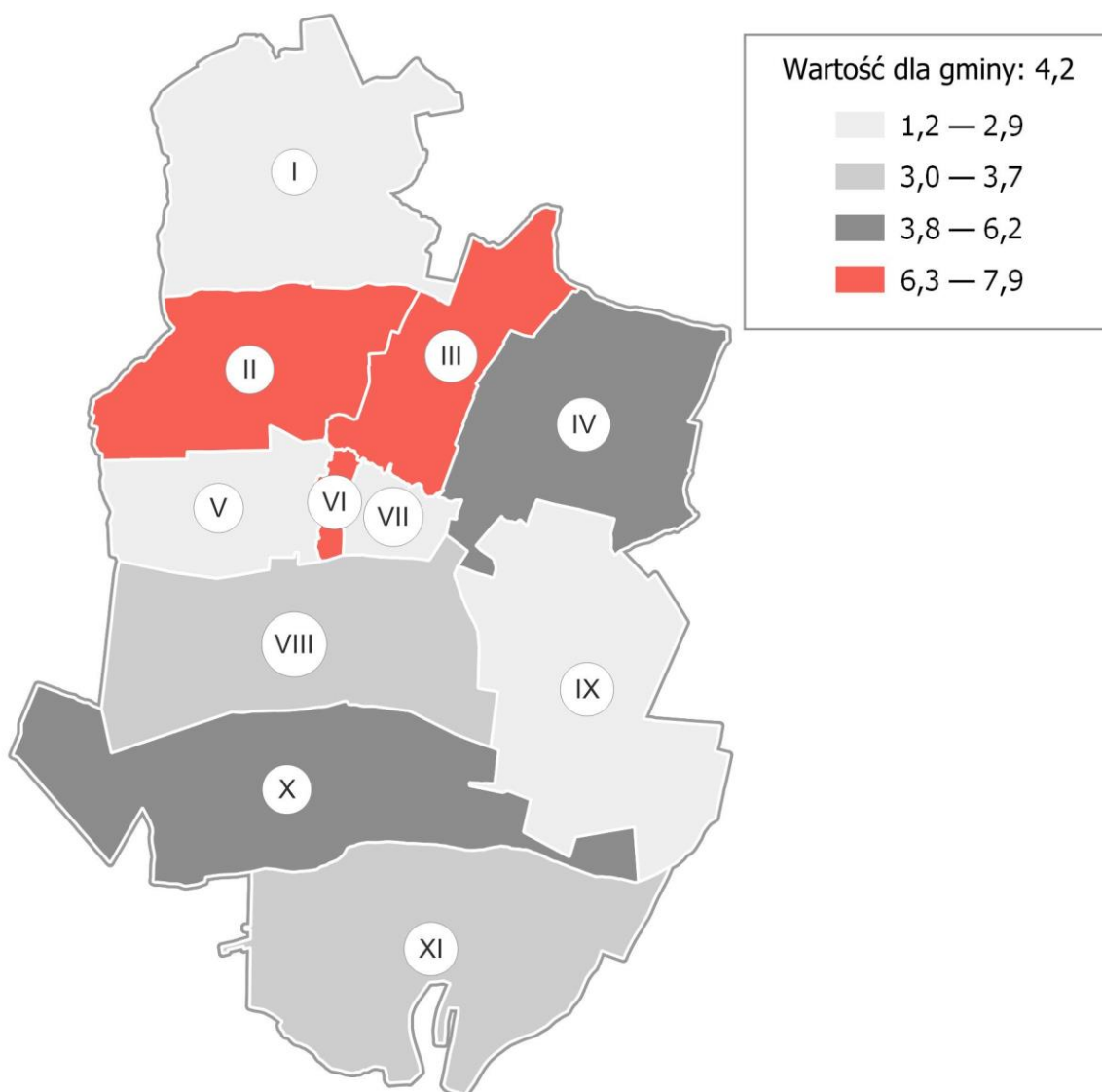
Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców
I	1 207	3	2,5
II	794	6	7,6
III	761	6	7,9
IV	775	4	5,2
V	699	2	2,9

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców
VI	1 114	8	7,2
VII	2 412	7	2,9
VIII	911	3	3,3
IX	805	1	1,2
X	755	3	4,0
XI	813	3	3,7
GMINA	11 046	46	4,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Bychawie

Rysunek 8. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

W zakresie pomocy społecznej zbadano także sytuację osób ze szczególnymi potrzebami. W ramach rewitalizacji konieczne jest zapewnienie równego dostępu do usług i możliwości uczestnictwa społecznego osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Stanowią o tym zapisy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami⁹.

W gminie Bychawa odnotowano 63 osoby, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności, a w stosunku do tysiąca mieszkańców wskaźnik osiągnął wartość 5,7. Spośród czterech jednostek przekraczających wartość gminy wyróżniono Obszar III z niekorzystnym wskaźnikiem na poziomie 22,3. Natomiast najkorzystniejsza sytuacja charakteryzuje Jednostkę I o wartości zmiennej równej 0,8.

Tabela 11. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców

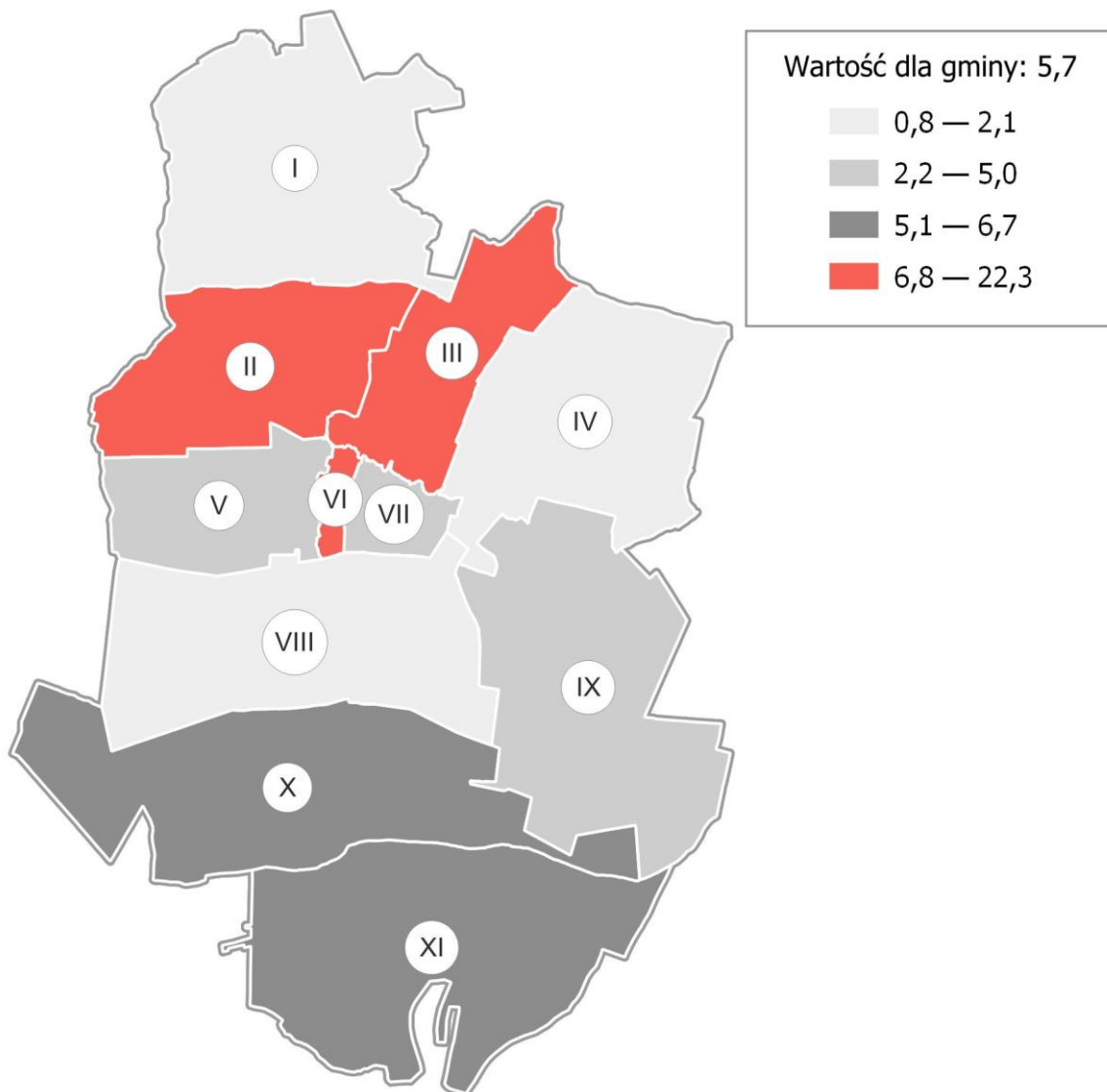
Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców
I	1 207	1	0,8
II	794	12	15,1
III	761	17	22,3
IV	775	1	1,3
V	699	2	2,9
VI	1 114	8	7,2
VII	2 412	8	3,3
VIII	911	1	1,1
IX	805	4	5,0
X	755	4	5,3
XI	813	5	6,2
GMINA	11 046	63	5,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Bychawie

⁹ t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1411.

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 9. Liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

W zakresie oceny sfery społecznej zbadano również poziom odczuwanego bezpieczeństwa publicznego. Analiza porównawcza danych udostępnionych przez Komendę Policji w Bychawie objęła liczbę przestępstw oraz liczbę zdarzeń drogowych. Na początek skupiono się na danych związanych z odnotowanymi zgłoszeniami przestępstw i przeliczono je w stosunku do 1000 mieszkańców.

W gminie Bychawa odnotowano 73 przestępstw, a po odniesieniu tej liczby do 1000 mieszkańców otrzymano wskaźnik na poziomie 6,6. Zmienna osiągnęła najwyższą wartość 10,8 w Obszarze VI, jednak największą liczbę wykroczeń odnotowano w Jednostce VII (25 przestępstw), gdzie występuje również wysoki wskaźnik — 10,4. W tym przypadku należy wziąć pod uwagę mniejszą liczbę mieszkańców, która miała wpływ na wartość przeliczeniową zmiennej. Z kolei najbezpieczniejsza sytuacja charakteryzuje Obszar III oraz V, w których wartości wskaźnika (1,3 oraz 1,4) oraz liczba przestępstw (1) są najniższe.

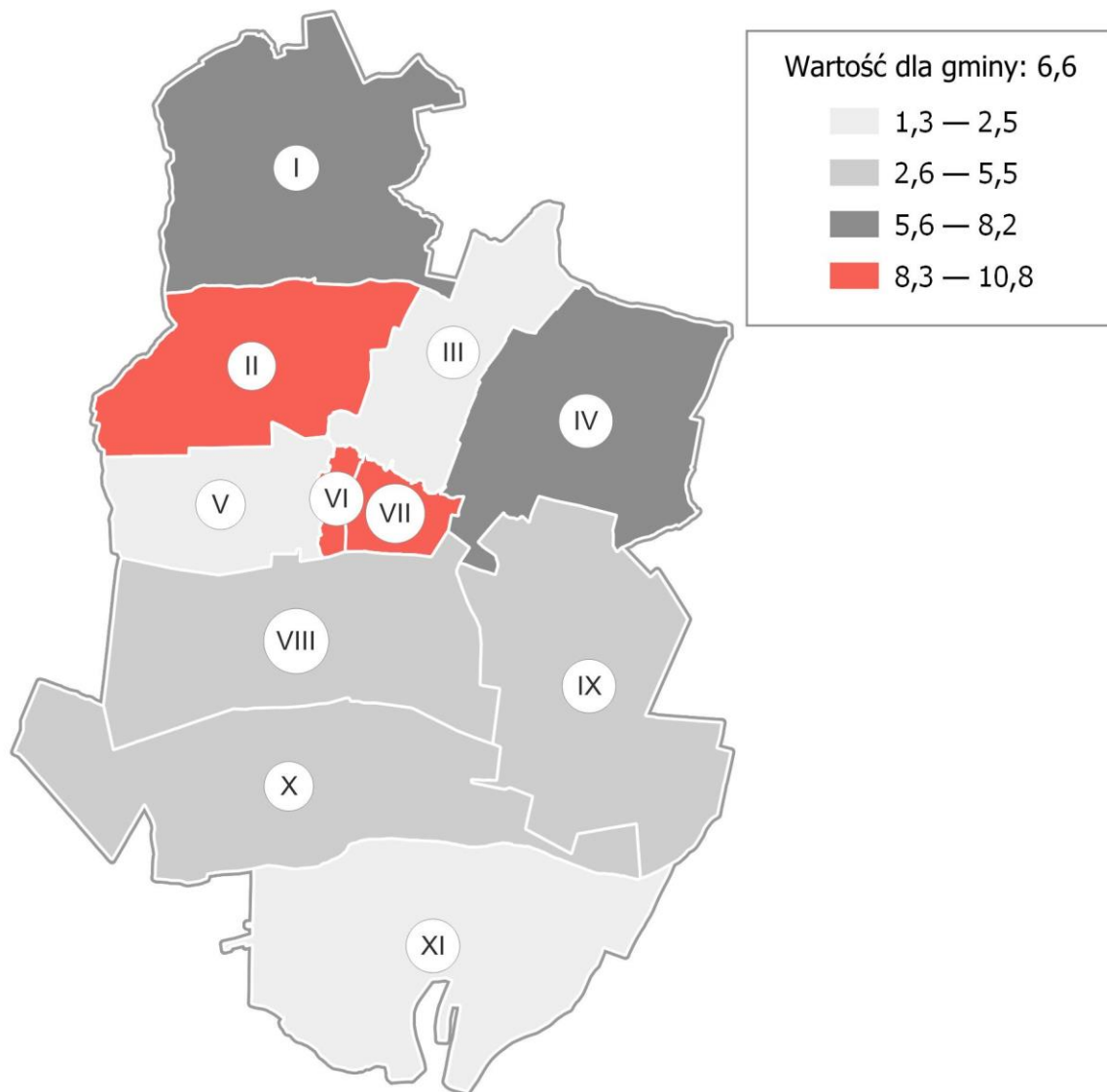
Tabela 12. Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw	Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców
I	1 207	9	7,5
II	794	7	8,8
III	761	1	1,3
IV	775	6	7,7
V	699	1	1,4
VI	1 114	12	10,8
VII	2 412	25	10,4
VIII	911	5	5,5
IX	805	3	3,7
X	755	2	2,6
XI	813	2	2,5
GMINA	11 046	73	6,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 10. Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Analiza porównawcza danych udostępnionych przez Komendę Policji w Bychawie wykazała również liczbę odnotowanych zdarzeń drogowych. Do takich zdarzeń zaliczane są „wypadki drogowe lub kolizje drogowe, zaistniałe lub mające początek na drodze publicznej, w strefie ruchu lub w strefie zamieszkania, w związku z ruchem przynajmniej jednego pojazdu”¹⁰.

Na terenie gminy Bychawa odnotowano w sumie 135 zdarzeń drogowych, z czego najwięcej miało miejsce w obszarach: VII (32 wypadki) oraz VI (41 wypadków). Z tego powodu liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców wyniosła najwięcej w Jednostce VI (36,8), a wartość ta trzykrotnie przewyższa wartość dla gminy równą 12,2. Oprócz tego jeszcze trzy obszary przewyższają tę średnią. Natomiast dwie jednostki: Obszar I oraz XI charakteryzuje brak jakichkolwiek zdarzeń drogowych skutkujący wskaźnikiem o wartości 0,0. Warto zauważyć, że najczęstszym czynnikiem zdarzeń drogowych jest niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu przez kierujących pojazdy.

Tabela 13. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców

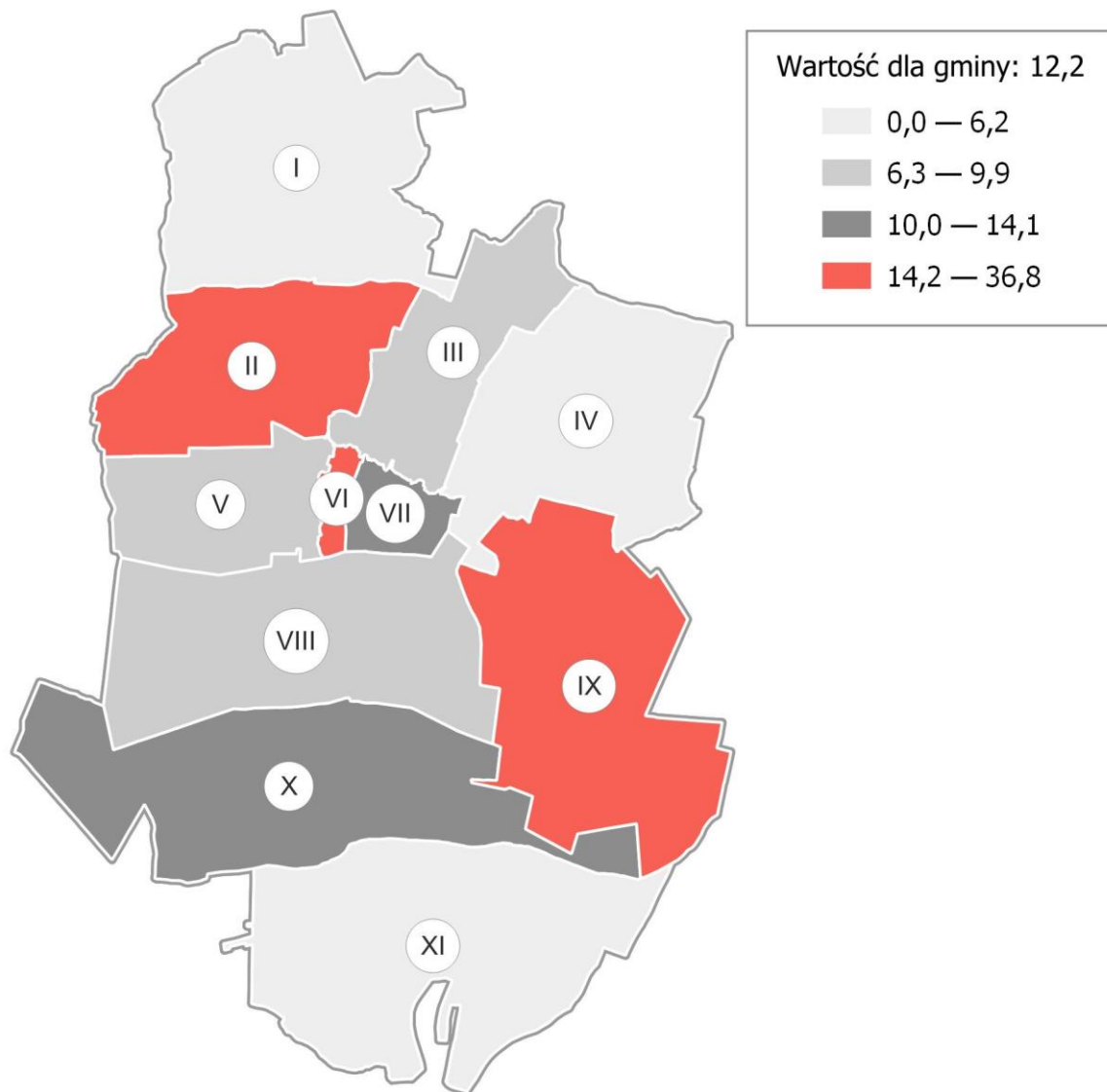
Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba zdarzeń w ruchu drogowym	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców
I	1 207	0	0,0
II	794	16	20,2
III	761	7	9,2
IV	775	4	5,2
V	699	5	7,2
VI	1 114	41	36,8
VII	2 412	32	13,3
VIII	911	9	9,9
IX	805	12	14,9
X	755	9	11,9
XI	813	0	0,0
GMINA	11 046	135	12,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Bychawie oraz danych Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji

¹⁰ Według: Zarządzenie nr 31 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 października 2015 r. w sprawie metod i form prowadzenia przez Policję statystyki zdarzeń drogowych i Zarządzenie nr 40 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 grudnia 2017 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie metod i form prowadzenia przez Policję statystyki zdarzeń drogowych.

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 11. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Następnie w ramach sfery społecznej zbadano aktywność społeczną i uczestnictwo w życiu publicznym mieszkańców gminy. W tym zakresie analizie poddano stopień zrzeszania się mieszkańców i wyrażono go w liczbie organizacji pozarządowych funkcjonujących na poszczególnych obszarach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Takie organizacje stanowią istotny potencjał w dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców.

Na terenie gminy Bychawa działalność prowadzą 63 organizacje pozarządowe, a w stosunku do 1000 mieszkańców wartość wskaźnika dla gminy wyniosła 5,7. Siedem obszarów notuje niekorzystną wartość, mniejszą od tej dla gminy, a wśród nich jeden wyjątkowo niekorzystny równy 3,9 – a odnotowany w Jednostce III. Działają tam tylko 3 organizacje pozarządowe. Najlepszym wynikiem charakteryzuje się Obszar IX (9,9), pomimo że to w Obszarze VII znajduje się najwięcej (czyli 12) organizacji pozarządowych (5,0). Świadczy to o dużym potencjale tej części gminy w zakresie stymulowania poziomu aktywności mieszkańców, chętnych do podejmowania działań na rzecz poprawy warunków życia.

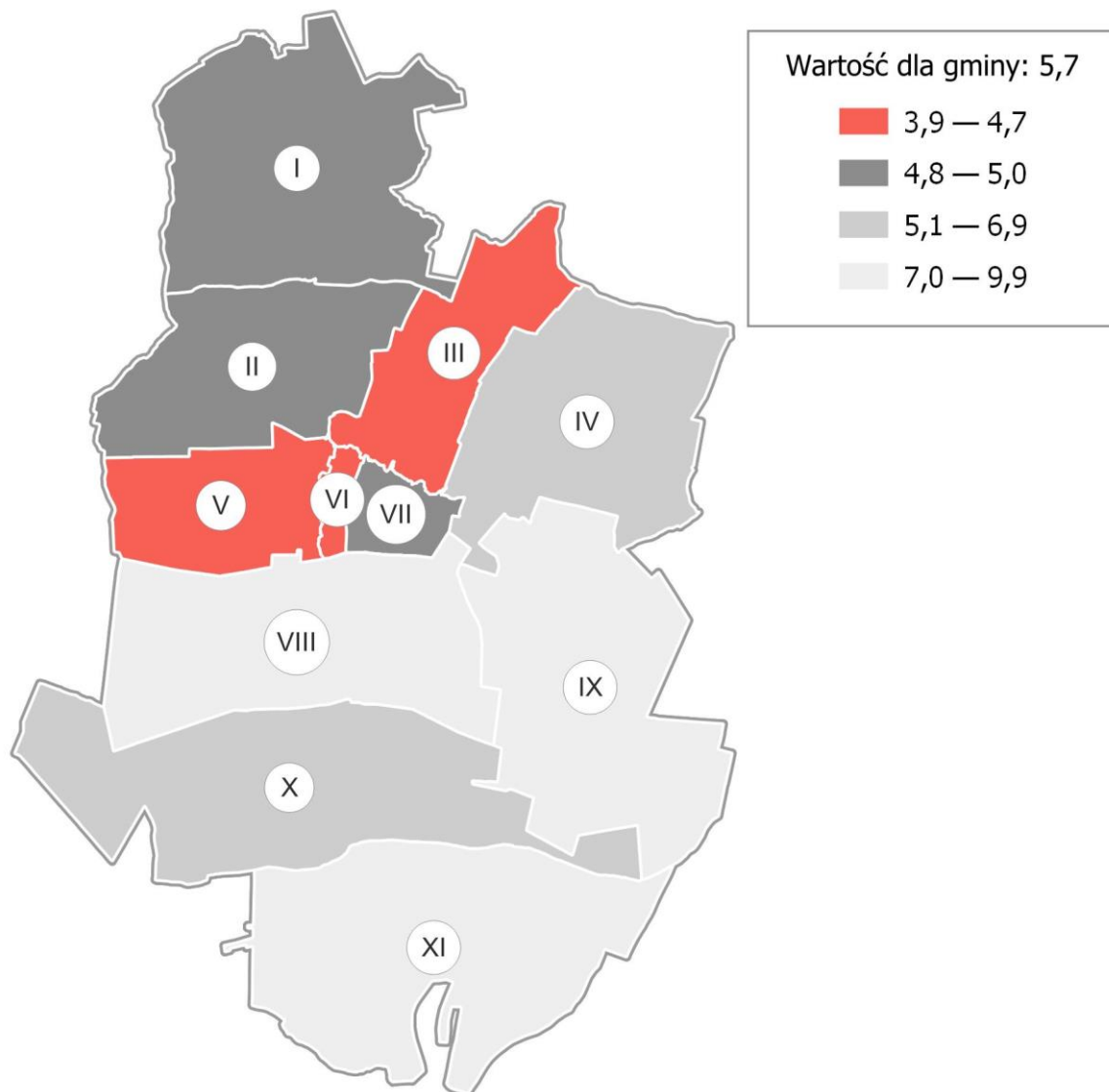
Tabela 14. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba i wykaz organizacji pozarządowych	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
I	1 207	6	5,0
II	794	4	5,0
III	761	3	3,9
IV	775	5	6,5
V	699	3	4,3
VI	1 114	5	4,5
VII	2 412	12	5,0
VIII	911	7	7,7
IX	805	8	9,9
X	755	4	5,3
XI	813	6	7,4
GMINA	11 046	63	5,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 12. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

Na terenie gminy Bychawa działalność prowadzi Miejska Biblioteka Publiczna w Bychawie wraz z dwiema filiami bibliotecznymi (w Bychawce Drugiej i w Starej Wsi Pierwszej), do której zapisanych jest 4 250 osób — co stanowi około 38% populacji.

Wartość wskaźnika po przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosła w gminie 384,8. Największa liczba czytelników biblioteki mieszka w Obszarze VII (1 058 osób), z kolei wartość zmiennej jest najwyższa w Obszarze VI (810,6), gdzie zapisana jest druga największa liczba czytelników (903). Natomiast najniższą wartość i zarazem najmniej korzystny wynik, odnotowano w Jednostce II, gdzie jest 194,0 osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców

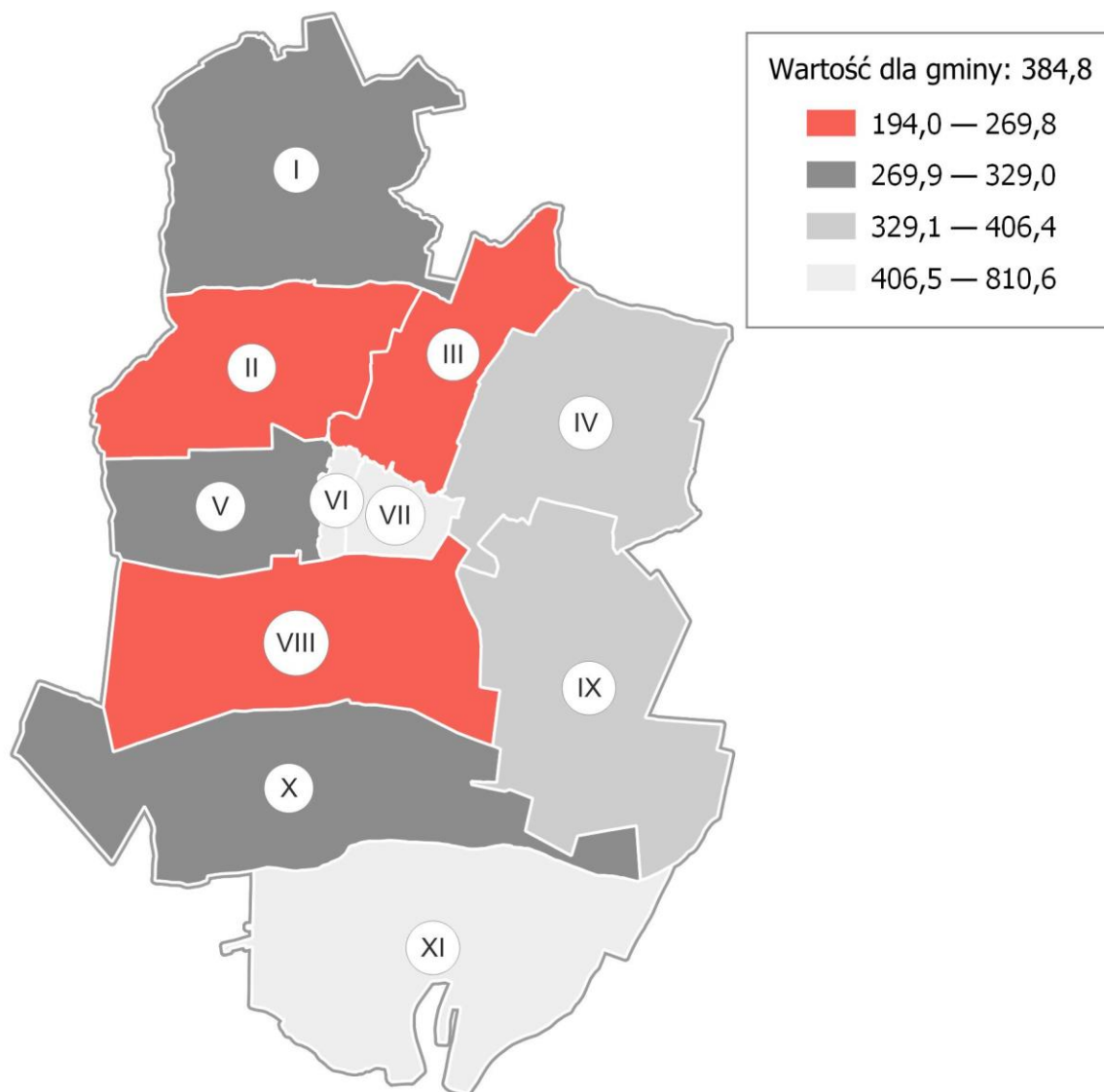
Tabela 15. Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba osób zapisanych do biblioteki	Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców
I	1 207	370	306,5
II	794	154	194,0
III	761	176	231,3
IV	775	302	389,7
V	699	230	329,0
VI	1 114	903	810,6
VII	2 412	1 058	438,6
VIII	911	237	260,2
IX	805	265	329,2
X	755	211	279,5
XI	813	344	423,1
GMINA	11 046	4 250	384,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 13. Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Ostatnią zmienną badaną w ramach sfery społecznej jest liczba uczniów na 1000 mieszkańców będąca stymulantą. Określa ona sytuację demograficzną w gminie oraz bada wybraną, ekonomiczną grupę wieku mieszkańców. Zmienna ta może być w następnych latach powiązana z niskim przyrostem naturalnym, odnotowywanym na terenie całego kraju. Może on bowiem skutkować niżem demograficznym i spadającą liczbą uczniów w szkołach, a to z kolei przełożyć się może na spadek zapotrzebowania na nauczycieli. W wyniku tych zmian prawdopodobny będzie spadek zapotrzebowania na usługi edukacji, a w związku z tym postępujące bezrobocie w branży.

W szkołach podstawowych w gminie Bychawa odnotowano 693 uczniów, a w przeliczeniu do 1000 mieszkańców wskaźnik dla gminy przyjął wartość 62,7. Najwięcej dzieci uczęszcza do szkół na terenie Obszaru VII (141). Pomimo tego to Jednostka II charakteryzuje się najwyższą i najkorzystniejszą wartością zmiennej w gminie — 93 uczniów na 1000 mieszkańców. Natomiast sytuację kryzysową odnotowano na terenie Jednostki XI, gdzie wskaźnik znajduje się na najniższym poziomie ok 22 uczniów na 1000 mieszkańców.

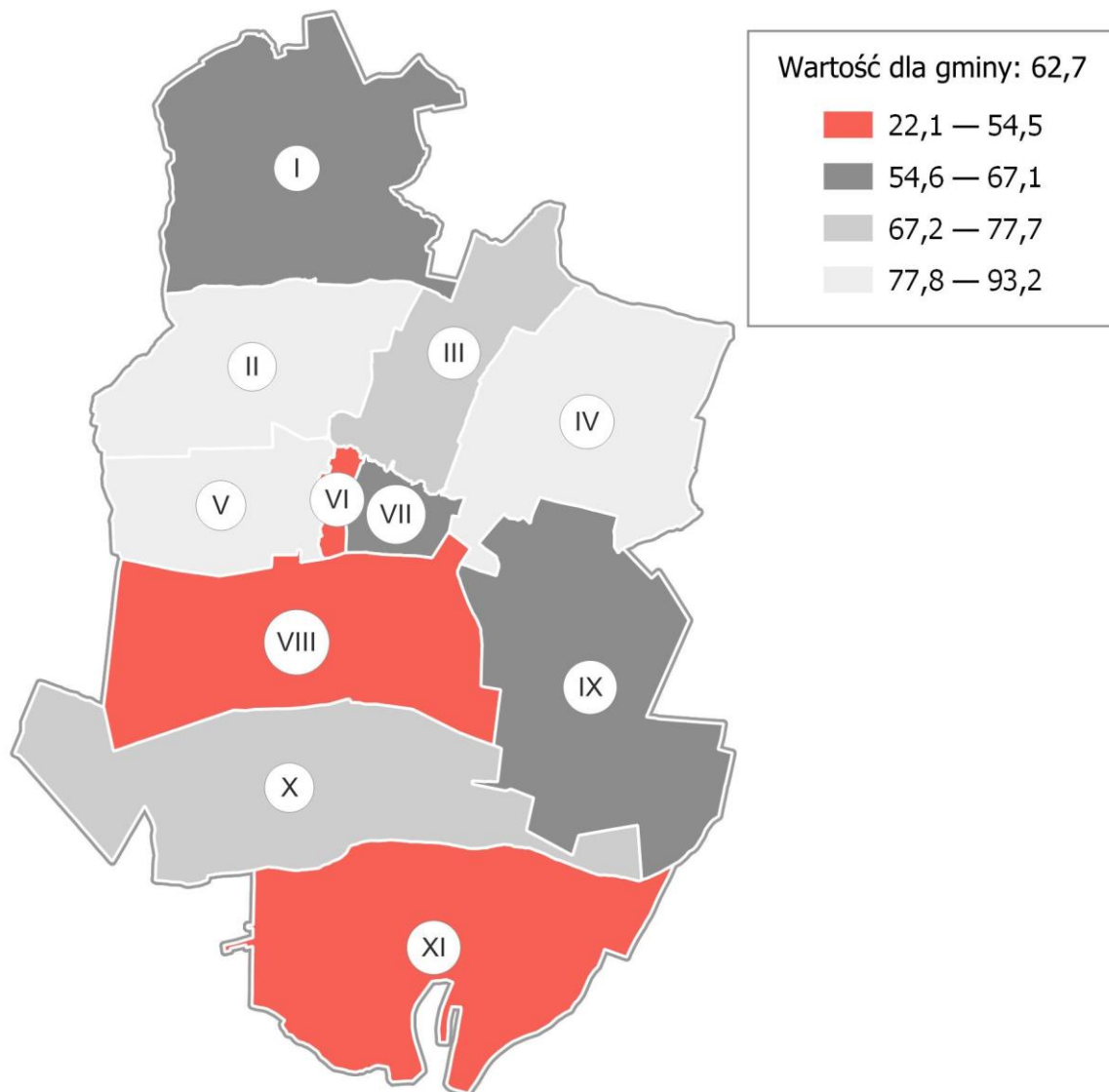
Tabela 16. Liczba uczniów na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba uczniów szkół podstawowych	Liczba uczniów na 1000 mieszkańców
I	1 207	75	62,1
II	794	74	93,2
III	761	58	76,2
IV	775	61	78,7
V	699	61	87,3
VI	1 114	47	42,2
VII	2 412	141	58,5
VIII	911	46	50,5
IX	805	54	67,1
X	755	58	76,8
XI	813	18	22,1
GMINA	11 046	693	62,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 14. Liczba uczniów na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Wskaźniki gospodarcze

Drugą w kolejności sferę opisują dane w zakresie sytuacji gospodarczej gminy, tj. poziomu rozwoju przedsiębiorczości oraz tendencji z nim związanych. Wysoki poziom aktywności gospodarczej może wskazywać na korzystne warunki dla inwestycji, tworzenie nowych miejsc pracy oraz wzrost gospodarczy gminy. Natomiast niski poziom aktywności gospodarczej może oznaczać występowanie ograniczeń w rozwoju sektora prywatnego, braku dogodnych warunków dla przedsiębiorczości mieszkańców.

Najpierw zanalizowano poziom aktywności gospodarczej wyrażony liczbą zarejestrowanych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Dla gminy Bychawa wartość tego wskaźnika wynosi 53,5, a zarejestrowanych jest 591 podmiotów gospodarczych. Najwyższą wartość wskaźnika zaobserwowano w Obszarze VI (88,9), gdzie odnotowano 99 zarejestrowanych podmiotów. Natomiast niekorzystna wartość wskaźnika dotyczy Obszaru X (19,9), gdzie zarejestrowanych jest najmniej podmiotów gospodarczych (15). Należy zauważyć, że w każdym z obszarów zarejestrowane są podmioty gospodarcze, co świadczy o dobrym poziomie przedsiębiorczości mieszkańców.

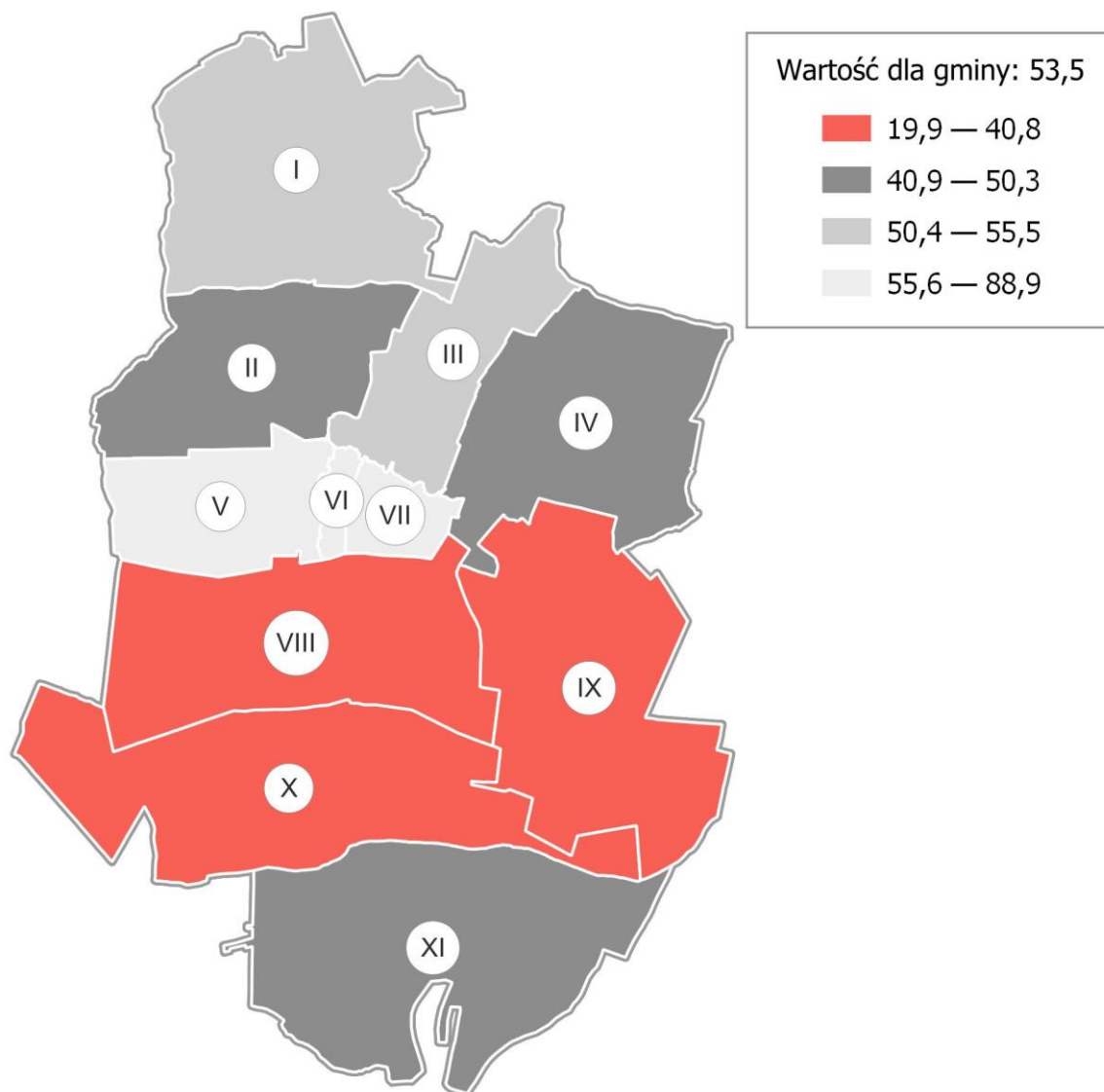
Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
I	1 207	61	50,5
II	794	39	49,1
III	761	41	53,9
IV	775	39	50,3
V	699	40	57,2
VI	1 114	99	88,9
VII	2 412	165	68,4
VIII	911	26	28,5
IX	805	30	37,3
X	755	15	19,9
XI	813	36	44,3
GMINA	11 046	591	53,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 15. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Następnie poddano analizie kondycję lokalnych przedsiębiorstw, a wskaźnik został obliczony stosunkiem podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Zmienna obrazuje tendencje dotyczące decyzji o wyborze ścieżki przedsiębiorczej bądź całkowitej rezygnacji z działalności gospodarczej.

W gminie Bychawa nowo zarejestrowanych podmiotów było łącznie 45, a wyrejestrowanych 35. W związku z tym wartość wskaźnika w stosunku do liczby mieszkańców wyniosła 0,9. Trzy jednostki osiągnęły ujemny wynik wskaźnika, a dwie o wartości równej 0,0. Wśród nich najmniej korzystna sytuacja charakteryzuje Obszar I (-1,7). Natomiast pośród trzech jednostek o dodatniej wartości wskaźnika, najlepszy wynik odnotowano na Obszarze III (5,3), co świadczy o najlepszych warunkach do prowadzenia działalności gospodarczej.

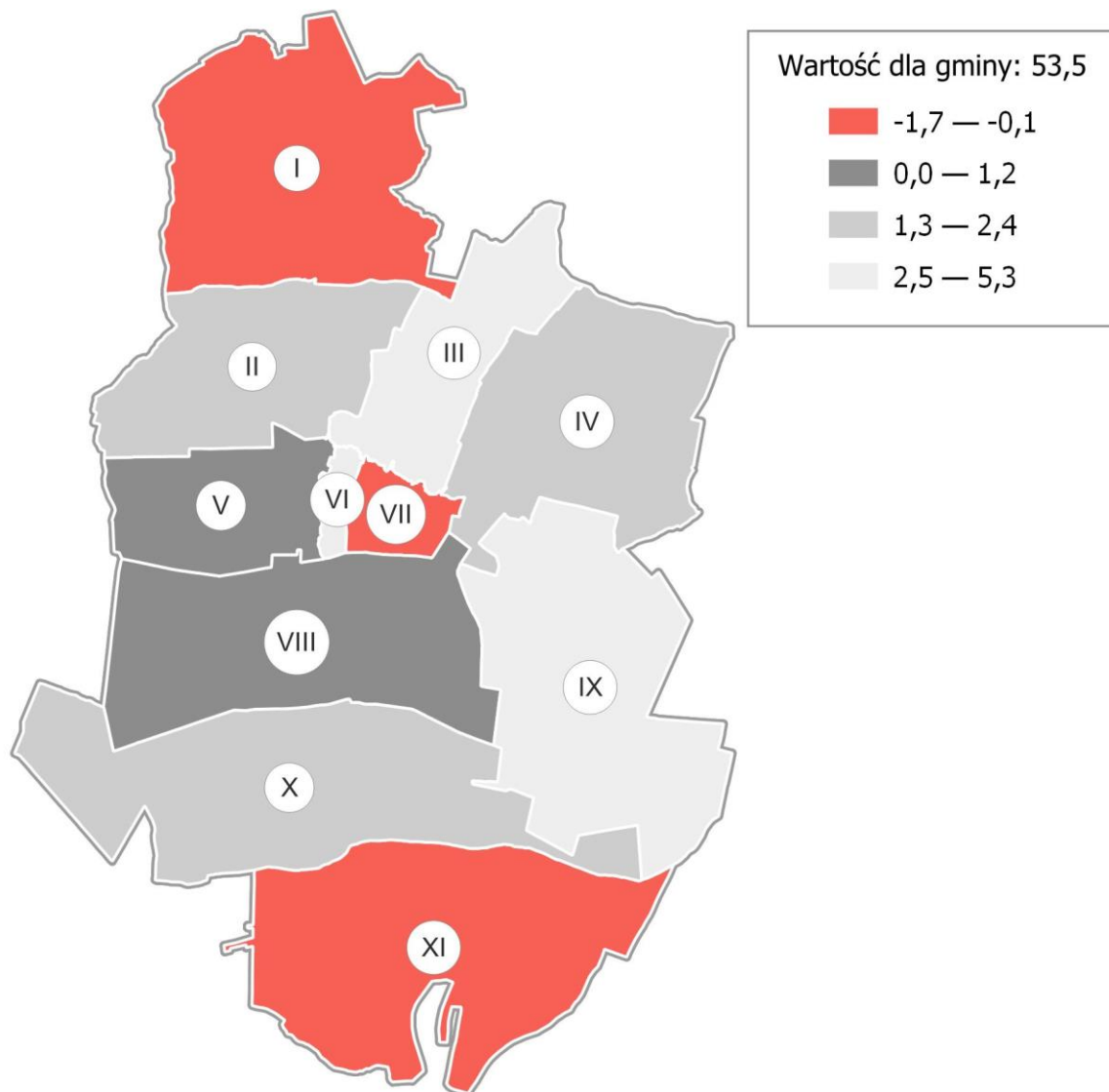
Tabela 18. Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1000 mieszkańców.

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba nowo zarejestrowanych	Liczba wyrejestrowanych	Różnica podmiotów	Wskaźnik
I	1 207	4	6	-2	-1,7
II	794	1	0	1	1,3
III	761	4	0	4	5,3
IV	775	4	3	1	1,3
V	699	2	2	0	0,0
VI	1 114	8	4	4	3,6
VII	2 412	10	11	-1	-0,4
VIII	911	0	0	0	0,0
IX	805	5	2	3	3,7
X	755	2	1	1	1,3
XI	813	5	6	-1	-1,2
GMINA	11 046	45	35	10	0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 16. Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Wskaźniki środowiskowe

Trzecia sfera zmiennych przedstawia stan oraz jakość środowiska naturalnego, co ma bezpośredni wpływ na zdrowie oraz jakość życia mieszkańców gminy. W jej zakresie zbadano czynniki, takie jak: występowanie niebezpiecznych wyrobów azbestowych, poziom zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym, przekroczenie norm jakości powietrza oraz źródła jego zanieczyszczeń.

Jako pierwszą zbadano masę zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca wyrażoną w tonach. W gminie Bychawa wykryto w sumie 11 106 ton azbetu, co po przeliczeniu na mieszkańców dało wartość wskaźnika równą 1,0. Największe zagrożenie wyrobami azbestowymi zidentyfikowano w Obszarze XI, gdzie wskaźnik wyniósł najwyższą wartość 1,9 ton na 1 mieszkańca. Z kolei najbardziej korzystna sytuacja charakteryzuje Jednostki VI oraz VII, dla których zmienna przyjęła wartość równą 0,4 ton na 1 mieszkańca.

Warto zauważyć, że na terenie gminy realizowano zadanie pn. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bychawa”. W 2024 r. kwota dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wyniosła 70 393,54 zł i obejmowała 100% kosztów kwalifikowanych, tj. kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia materiałów zawierających azbest w ilości 196,63 Mg.

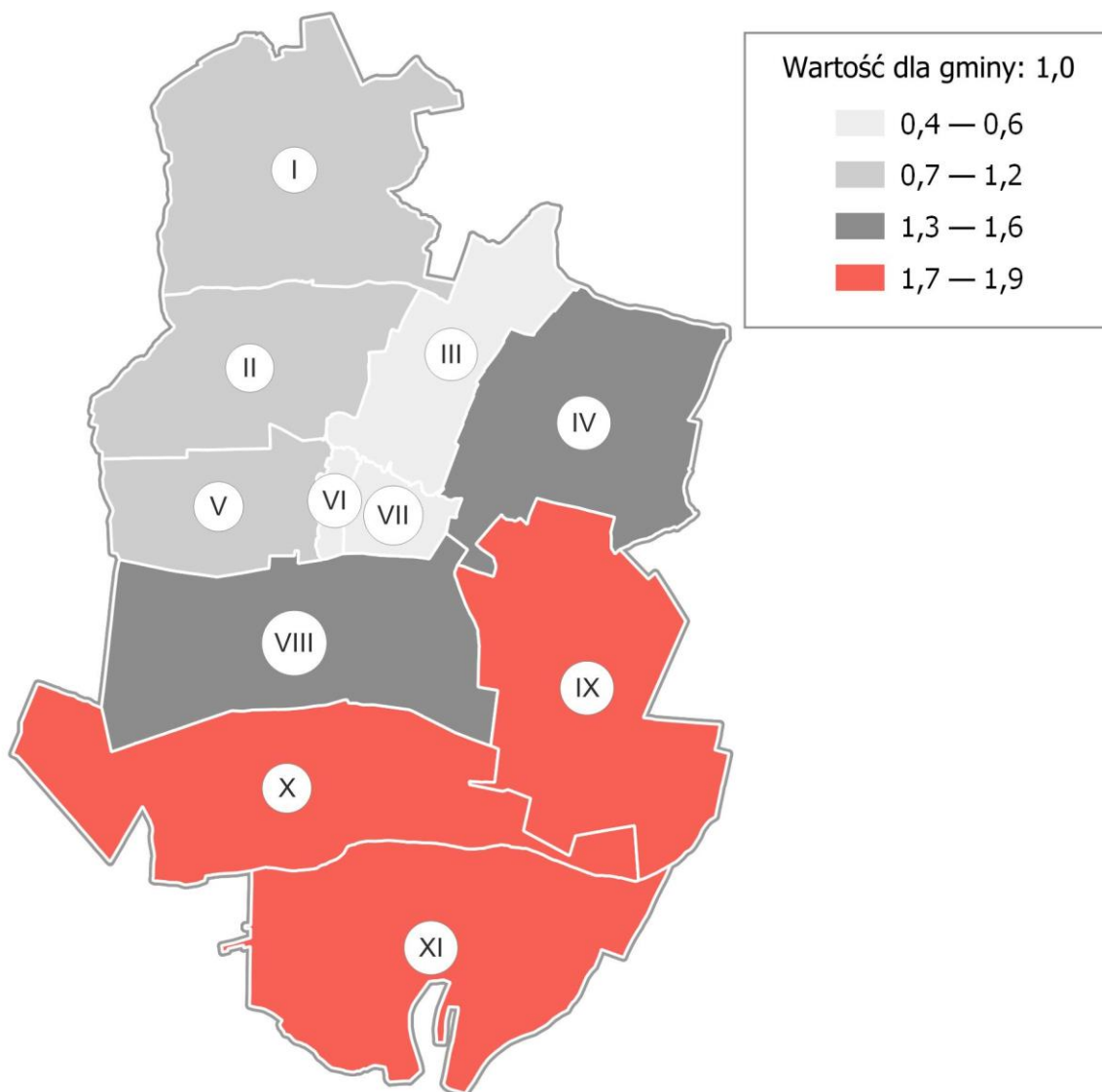
Tabela 19. Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t]

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia [t]	Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t]
I	1 207	1 485	1,2
II	794	578	0,7
III	761	415	0,5
IV	775	1 278	1,6
V	699	524	0,7
VI	1 114	416	0,4
VII	2 412	901	0,4
VIII	911	1 360	1,5
IX	805	1 380	1,7
X	755	1 261	1,7
XI	813	1 508	1,9
GMINA	11 046	11 106	1,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Rysunek 17. Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t]

Źródło: opracowanie własne

Następnym wskaźnikiem poddanym analizie jest poziom natężenia hałasu, którego głównymi źródłami w gminie Bychawa jest hałas komunikacyjny drogowy. Stanowi on istotny problem dla mieszkańców gminy — negatywnie wpływając na ich komfort życia oraz jakość środowiska naturalnego. Według danych z Bazy Danych Obiektów Topograficznych w gminie Bychawa jest 300 budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożonej hałasem, co stanowi 8,8% ogółu tych budynków (3 399). Najmniej korzystny wynik 32,9% odnotowano w Obszarze VI. Trzy jednostki uzyskały korzystną dla zdrowia mieszkańców wartość wskaźnika równą 0,0%, są to Obszar I, IV oraz IX.

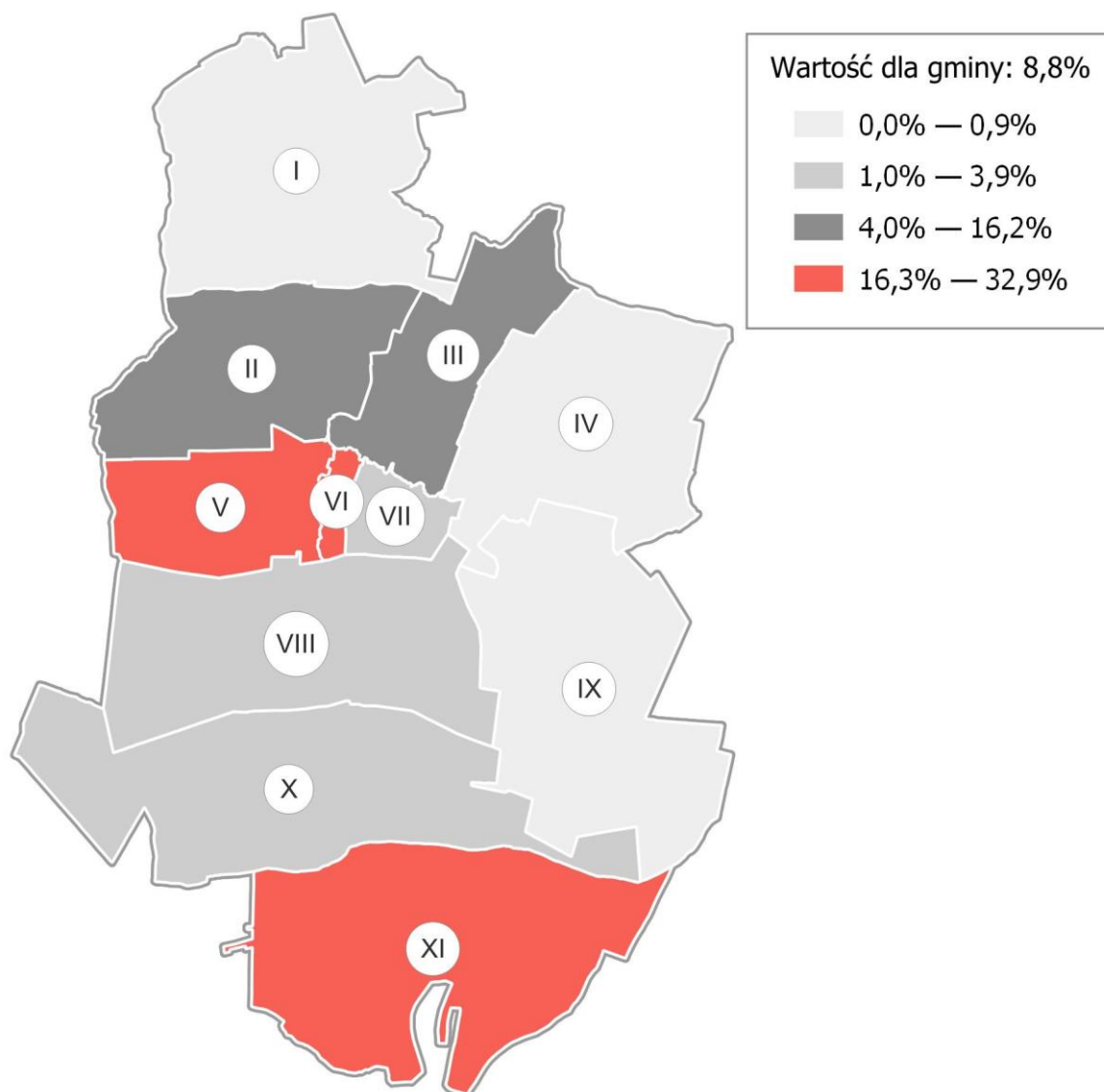
Tabela 20. Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym [%].

Nazwa obszaru	Liczba budynków mieszkalnych	Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym
I	444	0	0,0%
II	272	31	11,4%

Nazwa obszaru	Liczba budynków mieszkalnych	Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym
III	281	37	13,2%
IV	280	0	0,0%
V	243	50	20,6%
VI	289	95	32,9%
VII	358	14	3,9%
VIII	320	6	1,9%
IX	313	0	0,0%
X	278	5	1,8%
XI	321	62	19,3%
GMINA	3 399	300	8,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT (Baza danych obiektów topograficznych).

Rysunek 18. Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym [%].

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

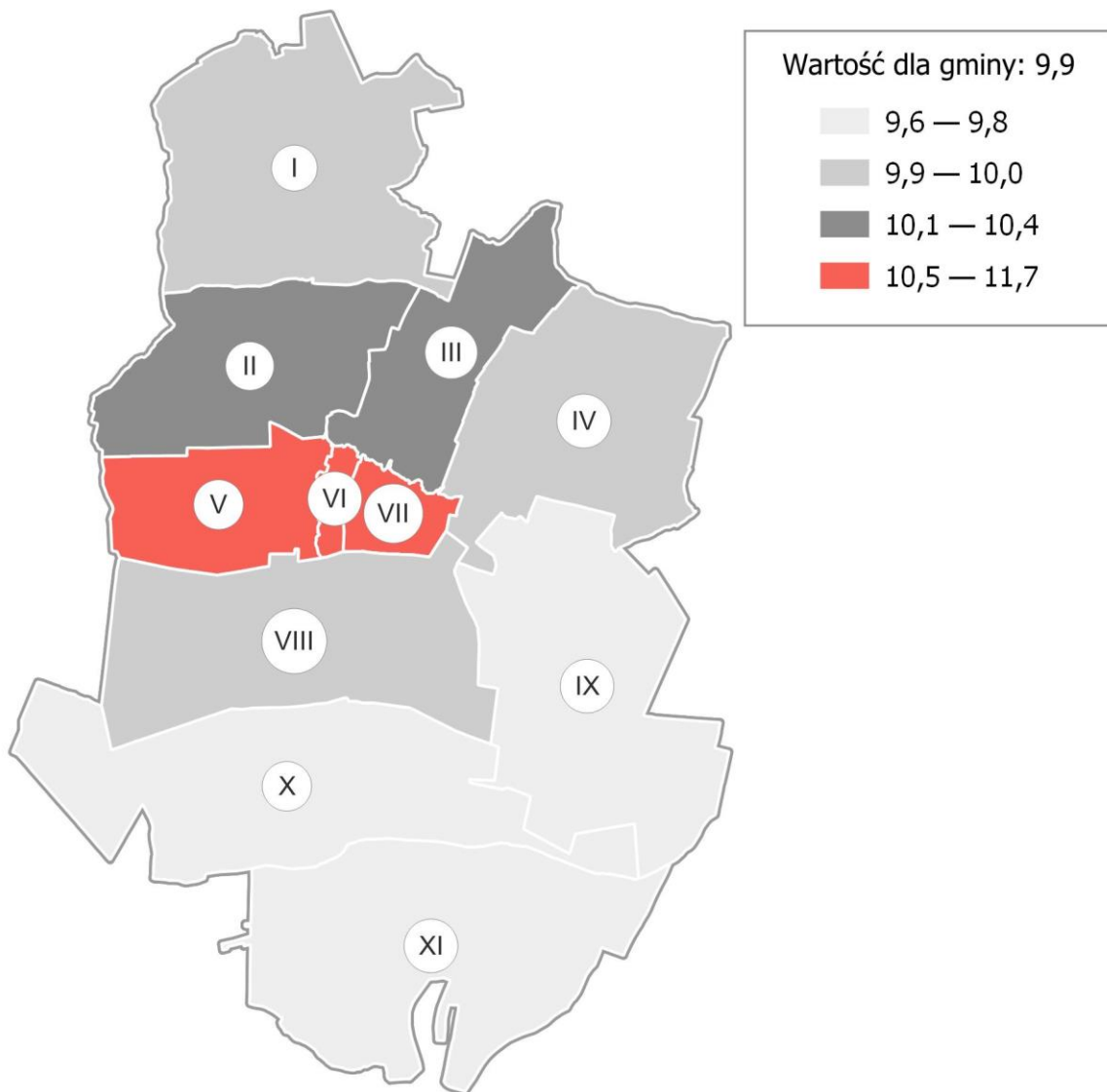
Kolejna z badanych zmiennych przedstawia jakość powietrza atmosferycznego w postaci wartości pyłu zawieszonego, a dokładniej średni roczny poziom zanieczyszczeń powietrza odnotowany na każdym z obszarów porównawczych. Wskaźnik ten dla obszaru całej gminy wyniósł 9,9, a dla sześciu jednostek jest wyższy od tej wartości. Wśród nich najmniej korzystną sytuację dla zdrowia mieszkańców zaobserwowano w Obszarze VI, gdzie wartość zmiennej osiągnęła wynik 11,7. Również wynik dla Jednostki VII jest wysoki i ma wartość 11,4. Oba te obszary są terenami miejskimi, gdzie ruch samochodowy jest zwiększony, co może mieć wpływ na jakość powietrza. Najniższa wartość zmiennej i zarazem najlepsza sytuacja dla zdrowia mieszkańców występuje w Obszarze IX – 9,6.

Tabela 21. Średnie roczne stężenie PM2.5

Nazwa obszaru	Średnie roczne stężenie PM2.5
I	10,0
II	10,1
III	10,2
IV	9,9
V	10,6
VI	11,7
VII	11,4
VIII	9,9
IX	9,6
X	9,7
XI	9,7
GMINA	9,9

Źródło danych: opracowanie na podstawie <https://powietrze.gios.gov.pl/>

Rysunek 19. Średnie roczne stężenie PM2.5

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Ostatnią zmienną w ramach sfery środowiskowej jest udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe. Spośród wszystkich urządzeń grzewczych, kotły węglowe uchodzą za najmniej przyjazne środowisku. Emitują najwięcej szkodliwych substancji do powietrza atmosferycznego, przez co wpływają na jakość życia i stan zdrowia mieszkańców badanego obszaru. Dane do analizy zostały pozyskane z gminnej ewidencji źródeł ciepła.

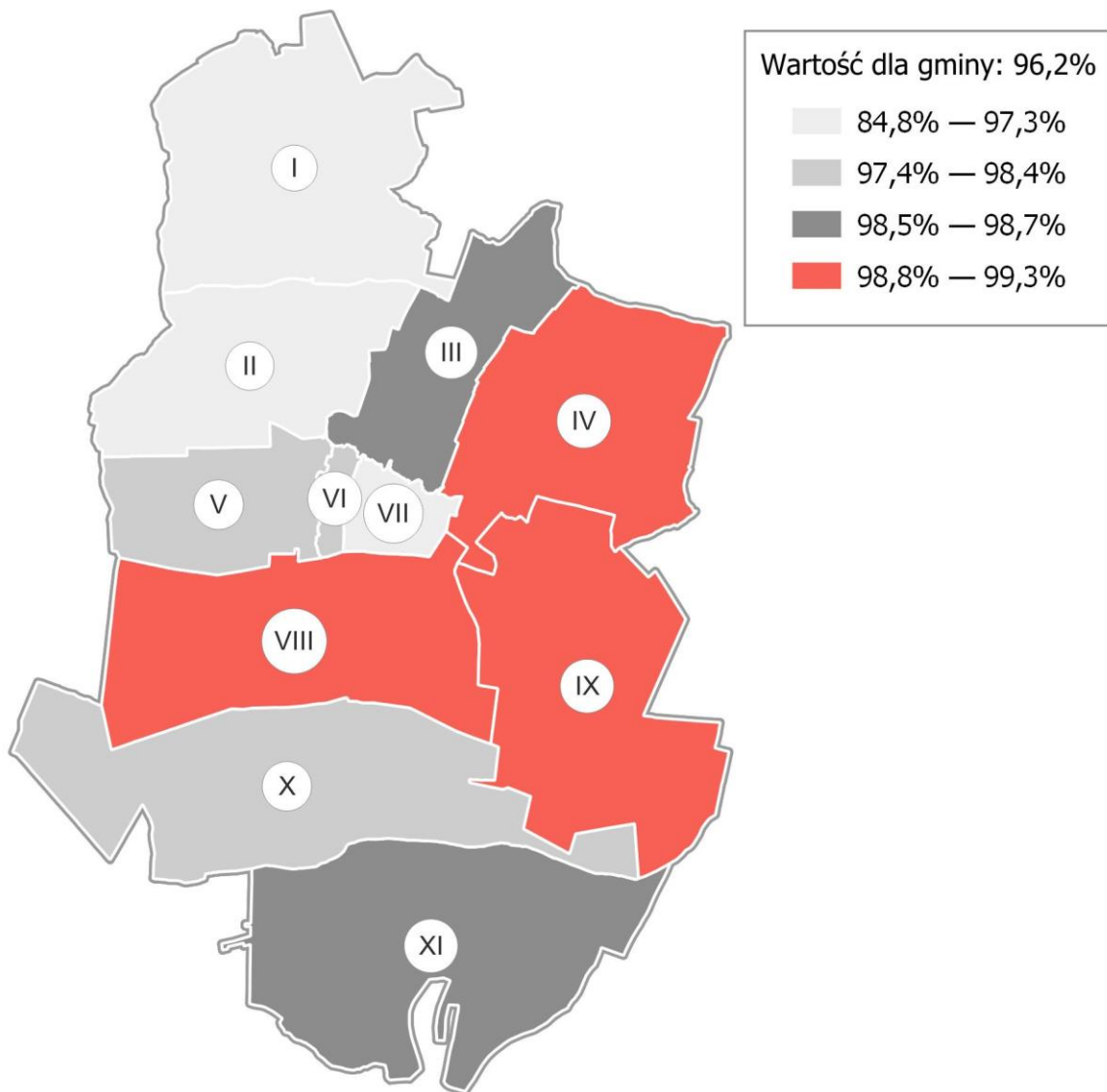
Spośród 3 380 punktów w ewidencji źródeł ciepła, aż w 3 252 wskazano na paliwo stałe jako źródło ogrzewania gospodarstwa domowego, co wyznacza wartość wskaźnika dla gminy Bychawa w wysokości 96,2%. Najmniej korzystną sytuację odnotowano na Obszarze IV, gdzie 99,3% domostw wciąż korzysta ze szkodliwych dla zdrowia i środowiska źródeł ciepła. Pozytywny wynik odnotowano natomiast w Jednostce I, gdzie odsetek domostw ogrzewanych kotłami na paliwo stałe jest znacznie niższy i wynosi 84,8%.

Tabela 22. Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe

Nazwa obszaru	Ilość punktów w ewidencji źródeł ciepła	Ilość punktów w ewidencji źródeł ciepła ogrzewanych kotłami na paliwo stałe	Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe
I	494	419	84,8%
II	275	267	97,1%
III	221	218	98,6%
IV	289	287	99,3%
V	250	244	97,6%
VI	319	314	98,4%
VII	295	283	95,9%
VIII	337	333	98,8%
IX	288	285	99,0%
X	273	268	98,2%
XI	339	334	98,5%
GMINA	3 380	3 252	96,2%

Źródło danych: opracowanie na podstawie Inwentaryzacji źródeł ciepła

Rysunek 20. Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe

Źródło: opracowanie własne

Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne

W ramach czwartej sfery analizie poddano czynniki obniżające komfort życia lokalnej społeczności, takie jak ograniczenia przestrzenne oraz ograniczenia dostępności. Co znaczy, że zbadanie wskaźników ze strefy przestrzenno-funkcjonalnej pozwala na identyfikację deficytów w przestrzeni publicznej oraz barier w zagospodarowaniu gminy i jej obszarów porównawczych.

Pierwszym wskaźnikiem z tej kategorii jest dostępność punktów usług publicznych, takich jak instytucje kultury, biblioteki, świetlice oraz usług administracyjnych i zdrowotnych na terenie gminy. Miasto Bychawa stanowi główny ośrodek usługowy gminy oraz jest siedzibą administracji samorządowej gminy. Ponadto stanowi ośrodek obsługujący ludność gminy w zakresie m.in.: lecznictwa oraz opieki społecznej. Natomiast w sołectwach nie ma centrów usługowych, które mogłyby integrować społeczność w poszczególnych jednostkach. Co więcej, we wsiach większość usług występuje w formie rozproszonej.

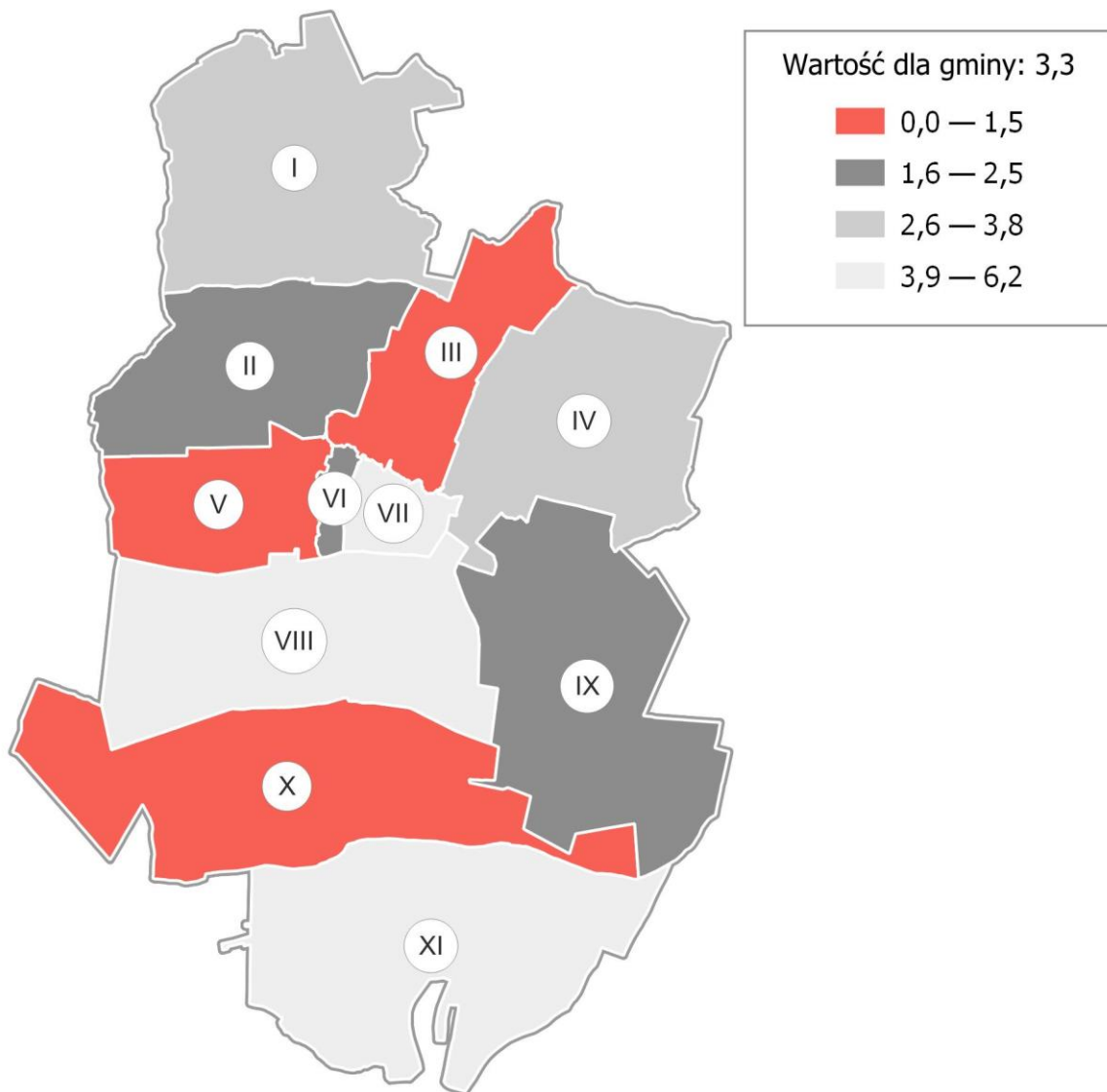
Analizowana zmienna prezentuje stosunek liczby instytucji pełniących usługi publiczne do liczby mieszkańców. Dostępność do usług publicznych jest istotnym elementem zapewnienia odpowiedniej jakości życia mieszkańcom gminy. Na terenie gminy funkcjonuje 36 obiektów usług publicznych, a największa ich liczba skupia się w Obszarze VII (13). Wskaźnik przyjął wartość dla gminy równą 3,3, a dla wspomnianej jednostki 5,4. Nie jest to jednak najwyższy wynik w gminie, ponieważ to Obszar XI charakteryzuje najbardziej korzystna sytuacja z wartością zmiennej wynoszącą 6,2. Natomiast niekorzystną sytuację kryzysową ze wskaźnikiem na poziomie 0,0 odnotowano w Jednostce V, której mieszkańcy muszą dojeżdżać do punktów usług publicznych w innych obszarach.

Tabela 23. Dostępność punktów usług publicznych.

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Punkty usług publicznych	Dostępność punktów usług publicznych
I	1 207	4	3,3
II	794	2	2,5
III	761	1	1,3
IV	775	2	2,6
V	699	0	0,0
VI	1 114	2	1,8
VII	2 412	13	5,4
VIII	911	4	4,4
IX	805	2	2,5
X	755	1	1,3
XI	813	5	6,2
GMINA	11 046	36	3,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 21. Dostępność punktów usług publicznych

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Kolejna zmienna poddana analizie przedstawia dostęp do terenów rekreacyjnych w gminie Bychawa. Obecność terenów rekreacyjnych w bliskiej okolicy miejsca zamieszkania ma istotny wpływ na komfort życia mieszkańców gminy, a także podnosi atrakcyjność osiedleńczą obszaru. Wartość wskaźnika wyraża liczba terenów rekreacyjnych przypadająca na 1000 mieszkańców, przedstawia on zatem dostępność terenów rekreacyjnych.

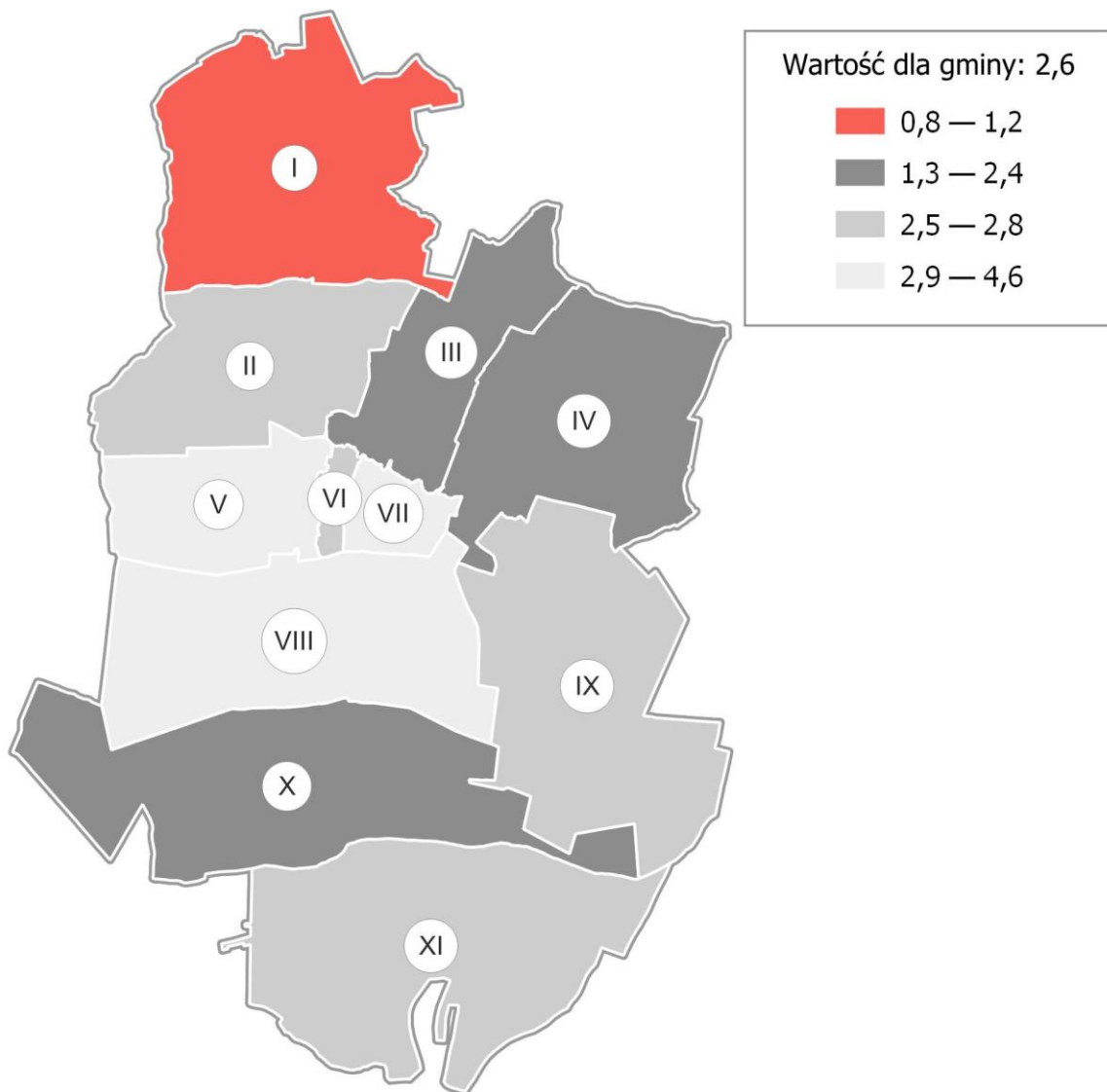
W gminie Bychawa łączna liczba terenów rekreacyjnych (takich jak place zabaw i siłownie terenowe), wynosi 29. Oznacza to, że dla gminy zmienna przyjmuje wartość 2,6. Wartość wskaźnika niższą niż dla gminy odnotowano w siedmiu jednostkach, spośród których najniższą i zarazem najmniej korzystną sytuacją charakteryzuje się Obszar I (0,8). Natomiast największa liczba terenów rekreacyjnych (11) jak i najwyższa wartość zmiennej dotyczy Jednostki VII i wynosi 4,6 terenów rekreacyjnych na 1000 mieszkańców.

Tabela 24. Dostępność terenów rekreacyjnych (place zabaw i siłownie terenowe) na 1000 mieszkańców

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba terenów rekreacyjnych (place zabaw i siłownie terenowe)	Dostępność terenów rekreacyjnych (place zabaw i siłownie terenowe) na 1000 mieszkańców
I	1 207	1	0,8
II	794	2	2,5
III	761	1	1,3
IV	775	1	1,3
V	699	2	2,9
VI	1 114	3	2,7
VII	2 412	11	4,6
VIII	911	3	3,3
IX	805	2	2,5
X	755	1	1,3
XI	813	2	2,5
GMINA	11 046	29	2,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 22. Stosunek terenów rekreacyjnych w powierzchni ogółem

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

W ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej zbadano również poziom obsługi komunikacyjnej. W tym celu wykorzystano wskaźnik przedstawiający rozmieszczenie przystanków komunikacji zbiorowej na terenie wyróżnionych obszarów. Wielu mieszkańców uzależnia swoje codzienne przemieszczanie się od transportu zbiorowego, szczególnie dotyczy to dzieci i młodzieży dojeżdżających do szkół, osób nieposiadających własnych samochodów oraz osób starszych. W związku z tym niska dostępność do infrastruktury transportowej oraz słabe skomunikowanie mogą wpłynąć na wykluczenie transportowe mieszkańców.

Na terenie gminy Bychawa znajdują się 94 przystanki, a wskaźnik dla gminy przyjmuje wartość 9,1%¹¹. Najwyższy poziom dostępności komunikacyjnej odnotowano w Jednostce XI (12,8%), a najniższy w trzech Obszarach: III, VI oraz VII, (5,3%). We wszystkich obszarach jest zlokalizowanych przynajmniej pięć przystanków, co świadczy o dobrym dostępie do komunikacji zbiorowej w gminie Bychawa.

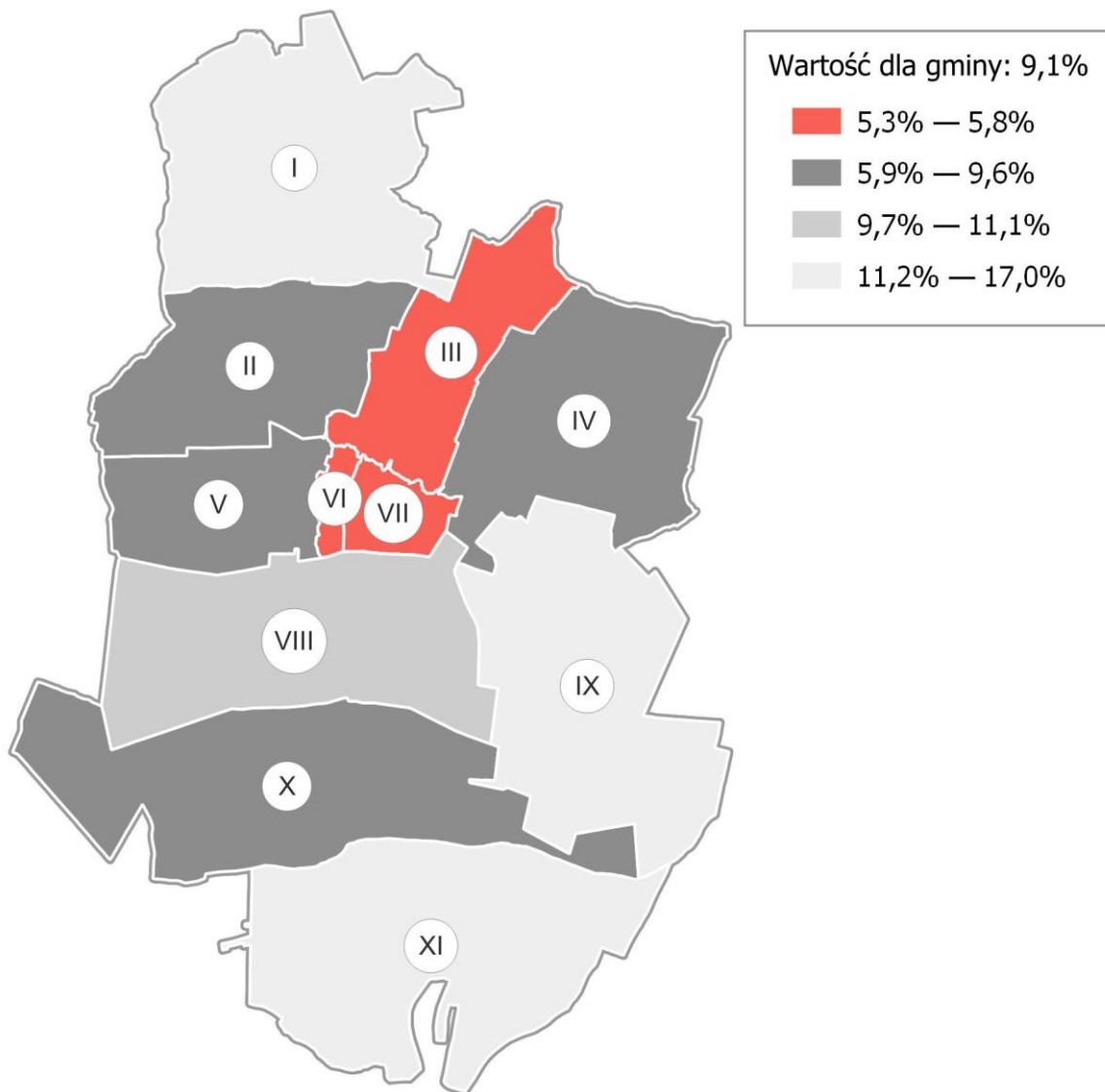
Tabela 25. Dostępność komunikacyjna

Nazwa obszaru	Liczba przystanków	Dostępność komunikacyjna
I	11	11,7%
II	9	9,6%
III	5	5,3%
IV	9	9,6%
V	6	6,4%
VI	5	5,3%
VII	5	5,3%
VIII	10	10,6%
IX	16	17,0%
X	6	6,4%
XI	12	12,8%
GMINA	94	9,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych

¹¹ Wskaźnik dla gminy został obliczony na podstawie średniej liczby przystanków w gminie (9) i procentowo odniesiony do sumy wszystkich przystanków.

Rysunek 23. Dostępność komunikacyjna

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Ostatnim wskaźnikiem w zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej jest udział powierzchni biologicznie czynnej w całkowitej powierzchni gminy. Powierzchnia biologicznie czynna to obszary niezabudowane, takie jak łąki, pola uprawne, zakrzewienia, itp. Wysoki udział powierzchni biologicznie czynnej pełni ważną rolę zarówno w kwestii jakości życia mieszkańców, atrakcyjności gminy pod względem osiedleńczym i rekreacyjnym, ale również pozytywnie wpływa na stan środowiska naturalnego i jakość powietrza w gminie.

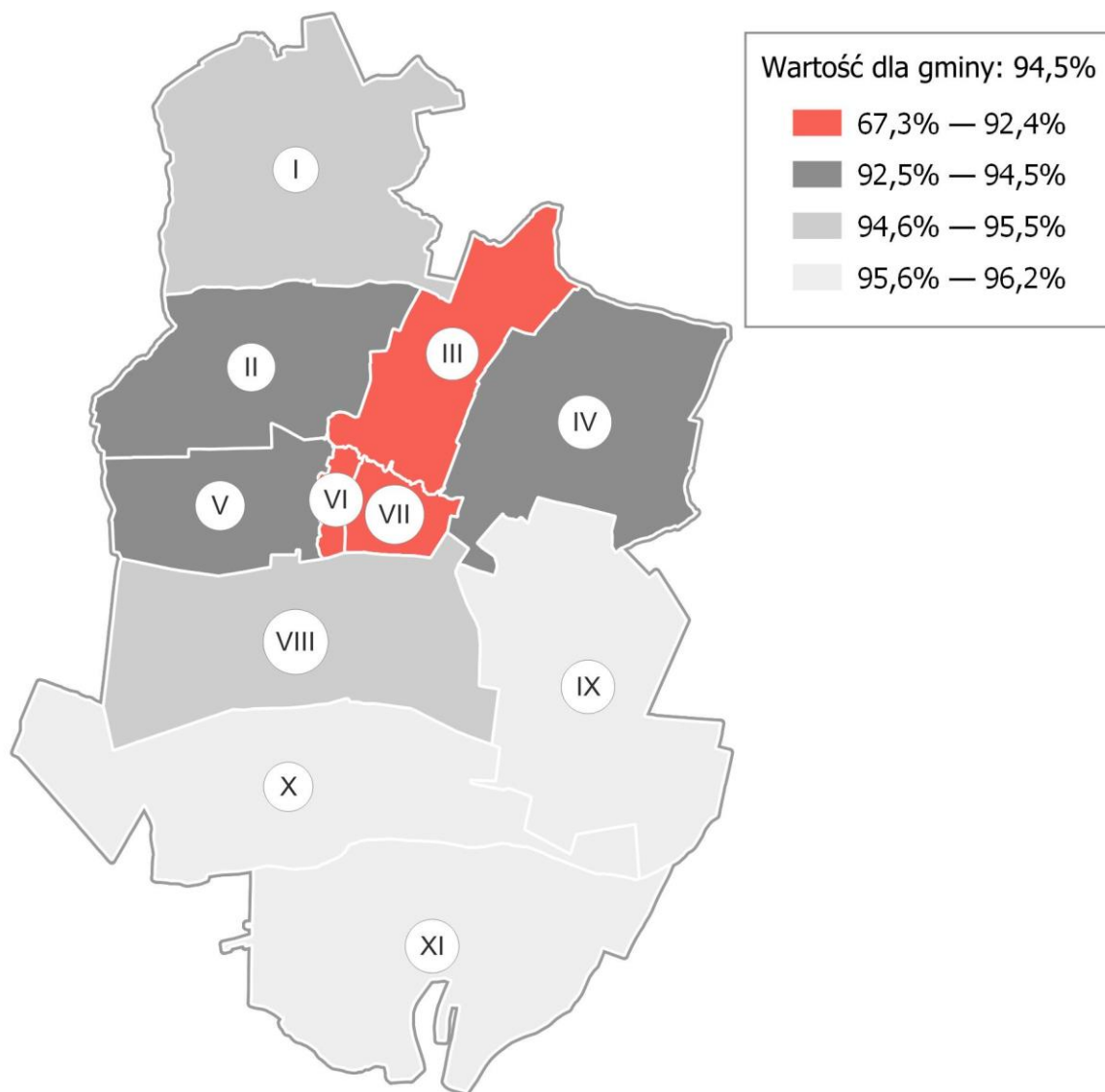
Powierzchnia biologicznie czynna stanowi 94,5%, terenów gminy Bychawa, a w prawie wszystkich jej jednostkach zaobserwowano korzystny wynik powyżej 90%. Wyjątkiem są dwa Obszary: VI oraz VII, gdzie wynik zmiennej jest najniższy (odpowiednio 67,3% i 78,7%). Natomiast najkorzystniejszą wartość wskaźnika odnotowano w Jednostce X (96,2%).

Tabela 26. Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem.

Nazwa obszaru	Powierzchnia [m ²]	Powierzchnia biologicznie czynna [m ²]	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem
I	18 758 728	17 882 470	95,3%
II	12 279 732	11 534 392	93,9%
III	8 834 341	8 136 540	92,1%
IV	15 419 115	14 573 142	94,5%
V	7 802 720	7 233 727	92,7%
VI	948 055	637 749	67,3%
VII	2 467 700	1 942 681	78,7%
VIII	18 116 630	17 169 780	94,8%
IX	19 398 911	18 574 293	95,7%
X	21 118 777	20 323 294	96,2%
XI	21 283 880	20 389 711	95,8%
GMINA	146 428 589	138 397 779	94,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu X

Rysunek 24. Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem

Źródło: opracowanie własne

Wskaźniki techniczne

Ostatnia sfera zmiennych poddana analizie obrazuje stan kondycji obszaru gminy, ocenę aktualnego zagospodarowania oraz stanu technicznego budynków i obiektów, które wpływają na wizerunek poszczególnych jednostek. W tej sferze zbadano wskaźniki techniczne, takie jak liczba zabytków i pomników przyrody czy stan techniczny obiektów użyteczności publicznej (pod kątem ich potrzeb w zakresie termomodernizacji i dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami).

Istotnym elementem oceny sfery technicznej gminy jest obecność zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz pomników przyrody. Gmina Bychawa charakteryzuje się bogatym dziedzictwem kulturowym, a na jej terenie znajdują się 74 obiekty zabytkowe i 4 pomniki przyrody, co daje zagęszczenie na poziomie 0,53 tego typu obiektów na 1 km² powierzchni. Największa liczba zabytków i pomników przyrody zlokalizowana jest w Obszarze VI (19), który charakteryzuje się również największą wartością wskaźnika (20,04). Najmniejszą wartość odnotowano natomiast w Jednostkach IV oraz V (0,13).

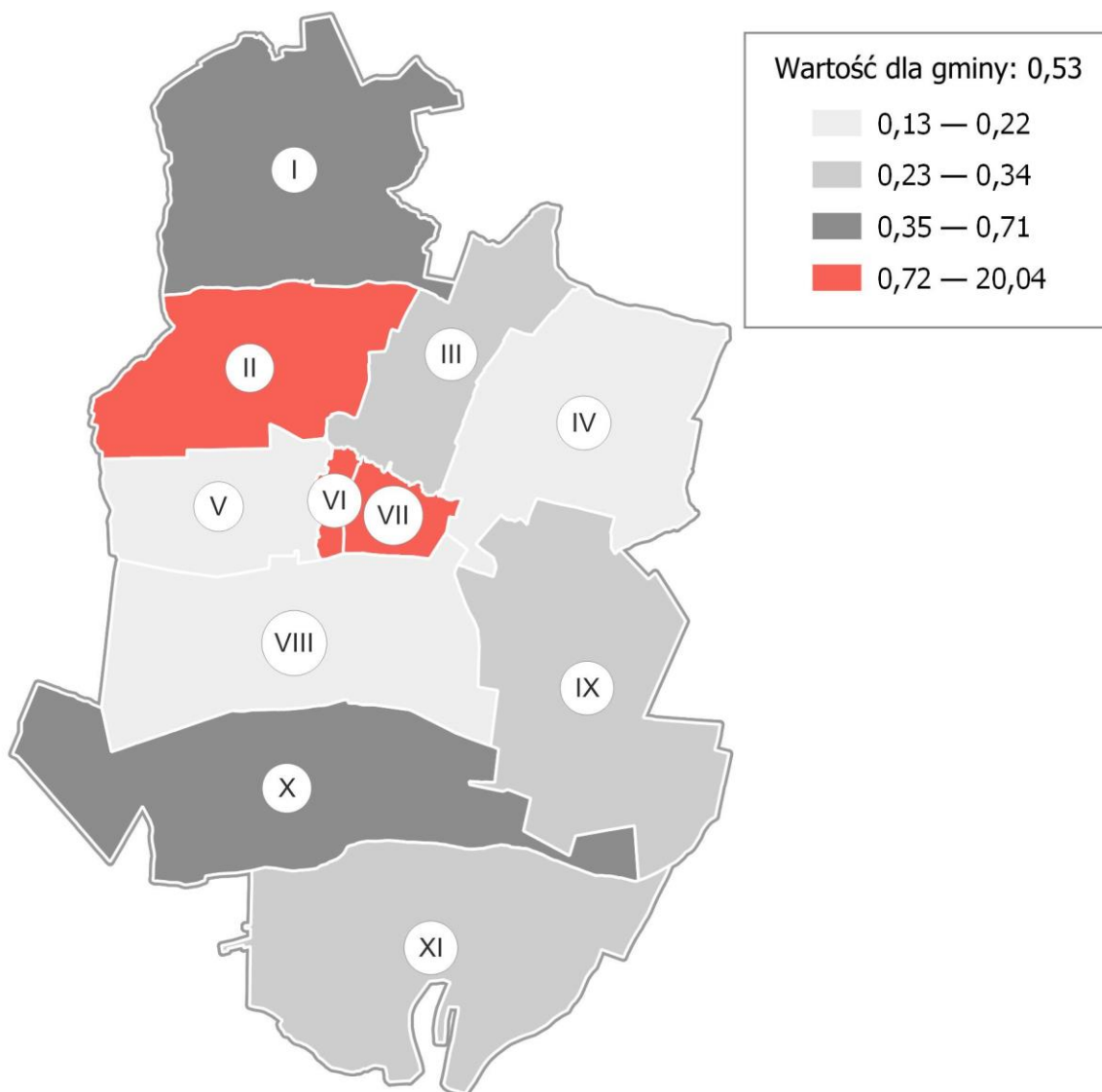
Warto zauważyć, że występowanie dużej liczby zabytków związane jest z koniecznością ponoszenia sporych nakładów finansowych przeznaczonych na ich utrzymanie i konserwację. Z kolei obecność pomników przyrody stanowi pewną barierę dla dalszego rozwoju przestrzennego ze względu na konieczność zachowania ich w niezmienionym stanie. Wymagają one również szczególnej troski i zabezpieczenia nakładów finansowych na ich pielęgnację, leczenie, czy montaż podpór podtrzymujących np. gałęzie.

Tabela 27. Liczba zabytków i pomników przyrody na km².

Nazwa obszaru	Powierzchnia [km ²]	Liczba zabytków i pomników przyrody	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²
I	18,76	13	0,69
II	12,28	9	0,73
III	8,83	3	0,34
IV	15,42	2	0,13
V	7,80	1	0,13
VI	0,95	19	20,04
VII	2,47	3	1,22
VIII	18,12	4	0,22
IX	19,40	5	0,26
X	21,12	14	0,66
XI	21,28	5	0,23
GMINA	146,43	78	0,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 25. Liczba zabytków i pomników przyrody na km²

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Dla oceny opisywanej sfery oraz rozwiązań technicznych, zanalizowano liczbę obiektów użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań z zakresu termomodernizacji oraz dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami.

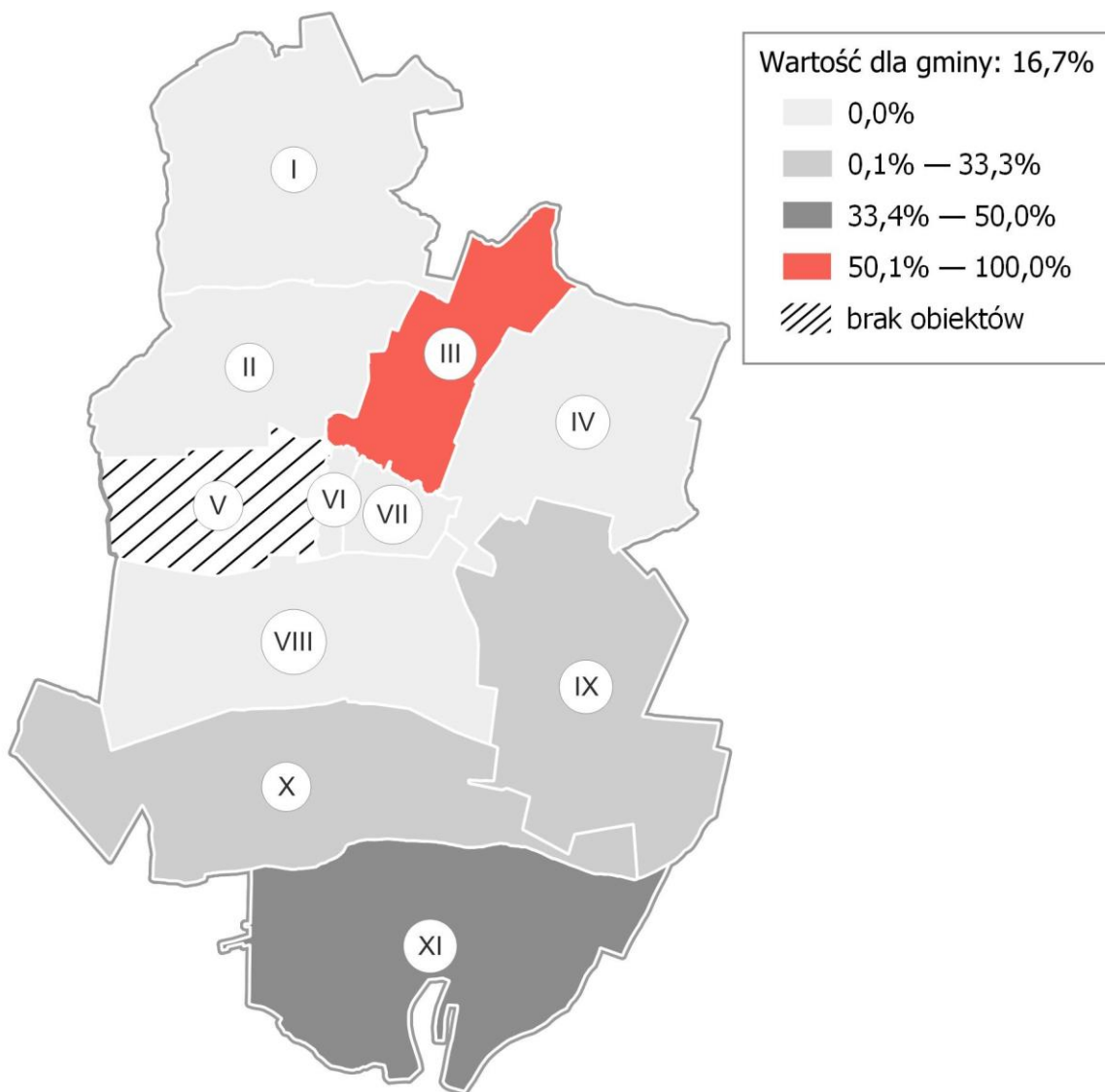
W gminie Bychawa funkcjonuje 30 obiektów użyteczności publicznej i tylko 5 z nich wymaga termomodernizacji (16,7%). Jednostki I, II, IV, VI, VII oraz VIII mają wszystkie obiekty przystosowane, a więc wskaźnik osiągnął w nich wartość 0,0%. Natomiast jedyna jednostka, w której udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji wyniósł 100,% to Jednostka III. Warto wspomnieć, że największa liczba obiektów użyteczności publicznej zlokalizowana jest w Obszarze VII, a w Obszarze V nie ma zlokalizowanych żadnych obiektów użyteczności publicznej.

Tabela 28. Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji

Nazwa obszaru	Liczba obiektów użyteczności publicznej	Liczba obiektów publicznych wymagających termomodernizacji	Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji
I	4	0	0,0%
II	2	0	0,0%
III	1	1	100,0%
IV	2	0	0,0%
V	0	—	—
VI	1	0	0,0%
VII	6	0	0,0%
VIII	4	0	0,0%
IX	3	1	33,3%
X	3	1	33,3%
XI	4	2	50,0%
GMINA	30	5	16,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 26. Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Obiekty użyteczności publicznej powinny być dostępne dla wszystkich mieszkańców, również tych ze szczególnymi potrzebami, dlatego ważne jest zapewnienie wszelkich udogodnień czy rozwiązań architektonicznych umożliwiających swobodne poruszanie się po budynkach w celu ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego osób starszych i/lub schorowanych czy osób z niepełnosprawnościami.

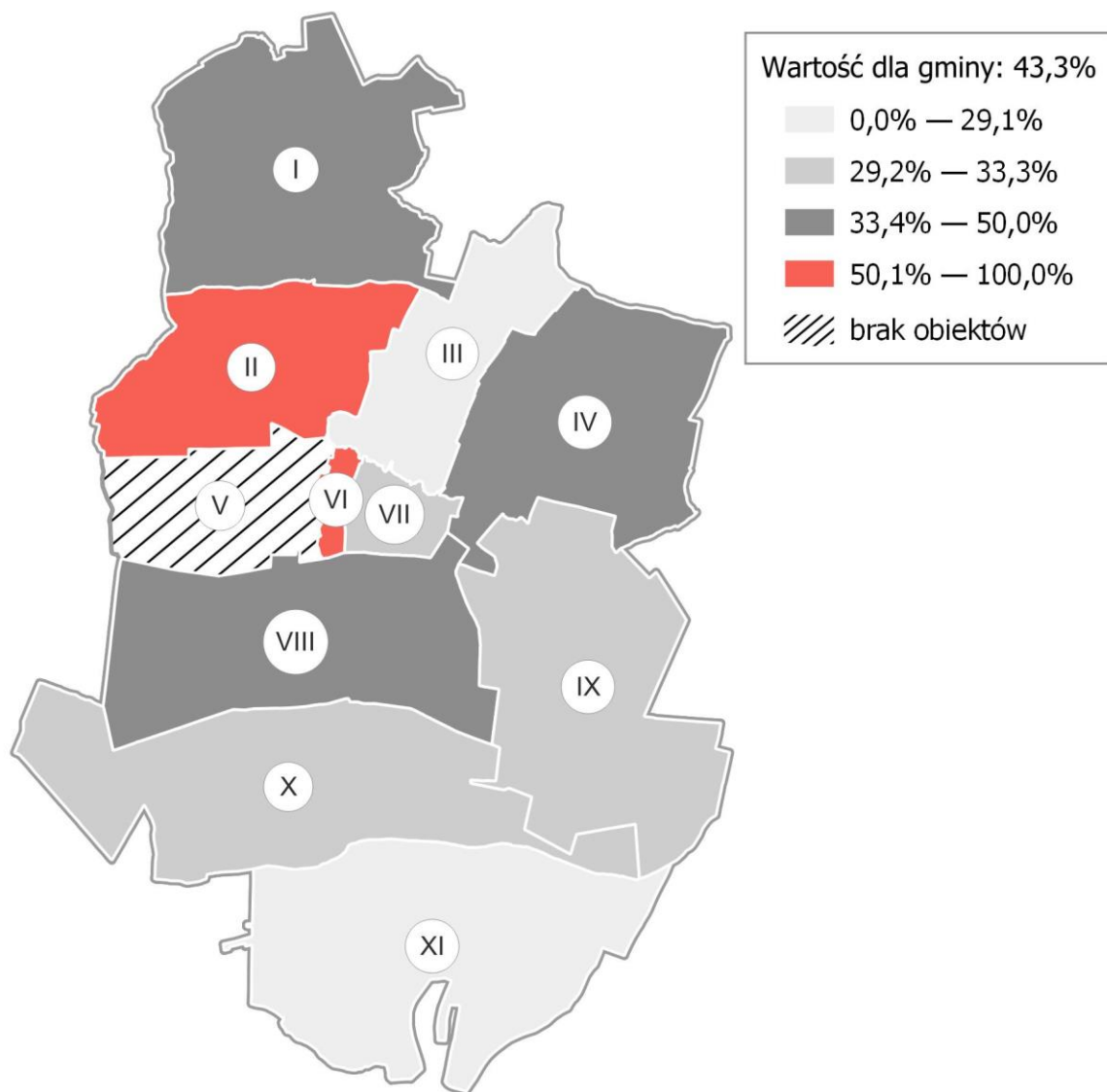
W przypadku dostosowania obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami sytuacja jest mniej korzystna niż w przypadku udziału obiektów publicznych wymagających termomodernizacji. Na 30 obiektów gminnych przypada 13 wymagających inwestycji w tym zakresie (43,3%). Pięć z jedenastu obszarów ma wartość wyższą od tej dla gminy. W dwóch z nich aż 100,0% wszystkich obiektów wymaga dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Jedyną jednostką o pozytywnym i korzystnym wyniku jest Obszar III (0,0%). Warto wspomnieć, że w Obszarze V nie ma zlokalizowanych żadnych obiektów użyteczności publicznej.

Tabela 29. Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami

Nazwa obszaru	Liczba obiektów użyteczności publicznej	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami
I	4	2	50,0%
II	2	2	100,0%
III	1	0	0,0%
IV	2	1	50,0%
V	0	0	-
VI	1	1	100,0%
VII	6	2	33,3%
VIII	4	2	50,0%
IX	3	1	33,3%
X	3	1	33,3%
XI	4	1	25,0%
GMINA	30	13	43,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bychawie

Rysunek 27. Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami

Źródło: opracowanie własne

4. Podsumowanie analizy

Przeprowadzona analiza czynników problemowych miała na celu identyfikację obszaru zdegradowanego, co pozwoliło na wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Metodyka wyznaczenia (delimitacji) obszaru zdegradowanego obejmowała następujące etapy:

- I. Podział obszaru gminy na jednostki porównawcze (część miejską i sołectwa);
- II. Wybór kryteriów (zmiennych) delimitacji;
- III. Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe). W jej wyniku zweryfikowano sytuację obszarów problemowych (metoda: analiza danych zastanych pozyskanych ze źródeł), normalizacja (standaryzacja) danych zastanych;
- IV. Wyodrębnienie obszarów porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania w wymiarze społecznym i pozaspołecznym;
- V. Weryfikacja sytuacji problemowej w gminie, wyodrębnienie obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich mieszkańców gminy).

Wynik analizy sfery społecznej, który w decydujący sposób wpływa na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, zobrazowany został wskaźnikiem syntetycznym. Wysoki wynik tego wskaźnika przekraczający średnią wartość dla całej gminy, wskazuje na najwyższe natężenie negatywnych zjawisk społecznych.

Poszczególne etapy wyznaczania wskaźnika syntetycznego:

- Normalizacja poszczególnych zjawisk kryzysowych – czynność ta polega na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe;
- Określenie charakteru wskaźnika (czy dany wskaźnik jest stymulantą czy destymulantą) oraz przekształcenie wartości wskaźników cząstkowych;
- Wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego będącego sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych.

Poniżej zaprezentowano zbiorczo wartości analizowanych wskaźników w sferze społecznej oraz ich wartości zestandaryzowane, na podstawie których obliczono wartość syntetycznego wskaźnika degradacji dla poszczególnych jednostek.

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Tabela 30. Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników

Nazwa obszaru	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców	Liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców	Liczba uczniów na 1000 mieszkańców
I	-2,5	12,4	35,1	20,7	9,1	88,6	2,5	0,8	7,5	0,0	5,0	306,5	62,1
II	-2,5	12,6	37,8	11,3	3,8	90,7	7,6	15,1	8,8	20,2	5,0	194,0	93,2
III	13,1	17,1	28,9	26,3	18,4	139,3	7,9	22,3	1,3	9,2	3,9	231,3	76,2
IV	5,2	2,6	34,8	31,0	14,2	108,4	5,2	1,3	7,7	5,2	6,5	389,7	78,7
V	1,4	10,0	28,5	14,3	5,7	140,2	2,9	2,9	1,4	7,2	4,3	329,0	87,3
VI	-4,5	-1,8	41,9	15,3	8,1	34,1	7,2	7,2	10,8	36,8	4,5	810,6	42,2
VII	-5,0	-7,0	54,2	18,7	9,5	17,4	2,9	3,3	10,4	13,3	5,0	438,6	58,5
VIII	6,6	12,1	39,3	18,7	9,9	98,8	3,3	1,1	5,5	9,9	7,7	260,2	50,5
IX	-6,2	1,2	36,4	18,6	9,9	139,1	1,2	5,0	3,7	14,9	9,9	329,2	67,1
X	-4,0	5,3	41,7	13,2	6,6	33,1	4,0	5,3	2,6	11,9	5,3	279,5	76,8
XI	-7,4	2,5	41,0	17,2	4,9	86,1	3,7	6,2	2,5	0,0	7,4	423,1	22,1
GMINA	-1,4	4,2	40,3	18,6	9,1	76,4	4,2	5,7	6,6	12,2	5,7	384,8	62,7

Źródło: opracowanie własne

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

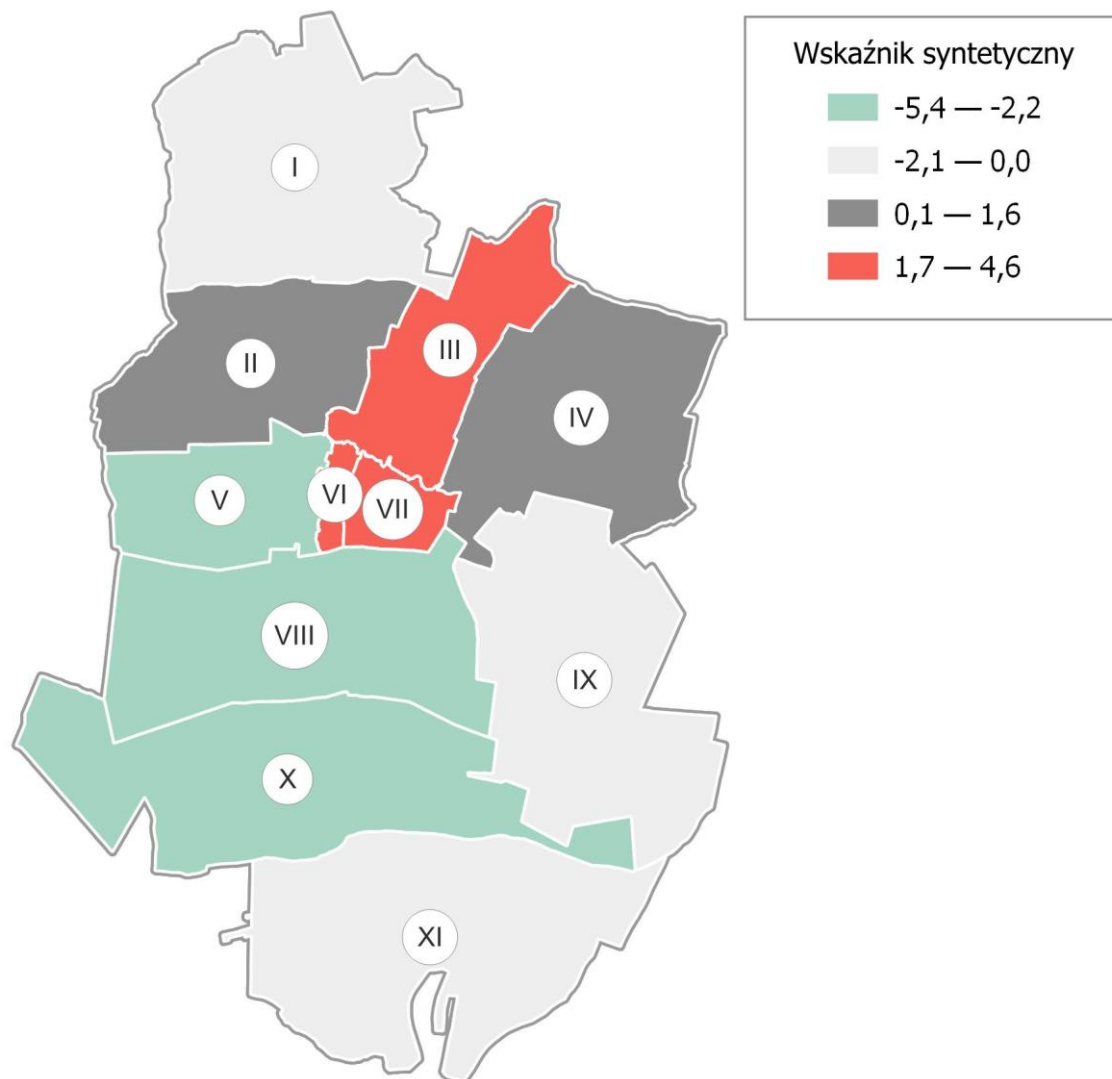
Tabela 31. Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości zestandaryzowane

Nazwa obszaru	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców	Liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców	Liczba uczniów na 1000 mieszkańców	Syntetyczny wskaźnik degradacji
I	0,3	-0,9	-0,4	0,4	0,0	0,0	-0,8	-0,8	0,5	-1,1	0,5	0,3	0,1	-2,0
II	0,3	-0,9	0,0	-1,3	-1,3	0,0	1,4	1,3	0,9	0,8	0,5	1,0	-1,4	1,4
III	-2,1	-1,5	-1,3	1,3	2,2	1,1	1,6	2,4	-1,2	-0,2	1,1	0,8	-0,5	3,5
IV	-0,9	0,5	-0,5	2,1	1,2	0,4	0,3	-0,8	0,6	-0,6	-0,3	-0,2	-0,7	1,3
V	-0,3	-0,5	-1,4	-0,8	-0,8	1,2	-0,7	-0,5	-1,2	-0,4	0,9	0,2	-1,1	-5,4
VI	0,6	1,1	0,5	-0,6	-0,2	-1,2	1,2	0,1	1,4	2,4	0,8	-2,7	1,1	4,6
VII	0,7	1,8	2,3	0,0	0,1	-1,6	-0,7	-0,5	1,3	0,2	0,5	-0,5	0,3	3,9
VIII	-1,1	-0,8	0,2	0,0	0,2	0,2	-0,5	-0,8	0,0	-0,2	-1,0	0,6	0,7	-2,6
IX	0,9	0,7	-0,3	0,0	0,2	1,1	-1,4	-0,2	-0,5	0,3	-2,2	0,2	-0,1	-1,3
X	0,5	0,1	0,5	-0,9	-0,6	-1,3	-0,2	-0,2	-0,8	0,0	0,3	0,5	-0,6	-2,6
XI	1,1	0,5	0,4	-0,3	-1,0	-0,1	-0,3	0,0	-0,9	-1,1	-0,8	-0,4	2,0	-0,8

Źródło: opracowanie własne

Poniższy rysunek prezentuje syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej. W pierwszej kolejności obliczono średnie, a następnie uzyskane wartości poddano normalizacji (odchylenie standardowe). W ten sposób uzyskano porównywalny, syntetyczny wskaźnik degradacji.

Rysunek 28. Wskaźnik syntetyczny degradacji w obszarze społecznym

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowym kryterium podczas wyznaczania obszaru zdegradowanego były wyniki zmiennych w pozostałych sferach, tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Analizowane wskaźniki zestawiono łącznie i wyprowadzono indeks degradacji obszaru. Poniżej przedstawiono zmienne związane z każdą z tych sfer.

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Tabela 32. Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 1

Nazwa obszaru	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Różnica pomiędzy nowo-zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi i podmiotami gospodarczymi na 1000 mieszkańców	Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t]	Średnie roczne stężenie PM2.5	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe	Dostępność do punktów usług publicznych
I	50,5	-1,7	1,2	10,0	0,0%	84,8%	3,3
II	49,1	1,3	0,7	10,1	11,4%	97,1%	2,5
III	53,9	5,3	0,5	10,2	13,2%	98,6%	1,3
IV	50,3	1,3	1,6	9,9	0,0%	99,3%	2,6
V	57,2	0,0	0,7	10,6	20,6%	97,6%	0,0
VI	88,9	3,6	0,4	11,7	32,9%	98,4%	1,8
VII	68,4	-0,4	0,4	11,4	3,9%	95,9%	5,4
VIII	28,5	0,0	1,5	9,9	1,9%	98,8%	4,4
IX	37,3	3,7	1,7	9,6	0,0%	99,0%	2,5
X	19,9	1,3	1,7	9,7	1,8%	98,2%	1,3
XI	44,3	-1,2	1,9	9,7	19,3%	98,5%	6,2
GMINA	53,5	0,9	1,0	9,9	8,8%	96,2%	3,3

Źródło: opracowanie własne

Tabela 33. Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 2

Nazwa obszaru	Udział terenów rekreacyjnych w powierzchni ogółem	Dostępność komunikacyjna	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba problemów występujących w sferach pozaspółecznych
I	0,8	11,7%	95,3%	0,69	0,0%	50,0%	7/13
II	2,5	9,6%	93,9%	0,73	0,0%	100,0%	9/13
III	1,3	5,3%	92,1%	0,34	100,0%	0,0%	8/13
IV	1,3	9,6%	94,5%	0,13	0,0%	50,0%	7/13
V	2,9	6,4%	92,7%	0,13	—	—	7/13
VI	2,7	5,3%	67,3%	20,04	0,0%	100,0%	8/13
VII	4,6	5,3%	78,7%	1,22	0,0%	33,3%	5/13
VIII	3,3	10,6%	94,8%	0,22	0,0%	50,0%	5/13
IX	2,5	17,0%	95,7%	0,26	33,3%	33,3%	6/13
X	1,3	6,4%	96,2%	0,66	33,3%	33,3%	8/13
XI	2,5	12,8%	95,8%	0,23	50,0%	25,0%	7/13
GMINA	2,6	9,1%	94,5%	0,53	16,7%	43,3%	/

Źródło: opracowanie własne

5. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Celem procesu rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego poprzez kompleksowe działania. Ponadto, rewitalizacja zakłada wykorzystanie potencjałów oraz korzystnych uwarunkowań, którymi charakteryzuje się dana jednostka. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego następuje poprzez realizację zintegrowanych przedsięwzięć na rzecz lokalnej społeczności, środowiska, przestrzeni oraz gospodarki.

Zgodnie z art. 9. ust. 1. ustawy o rewitalizacji¹²: „Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi

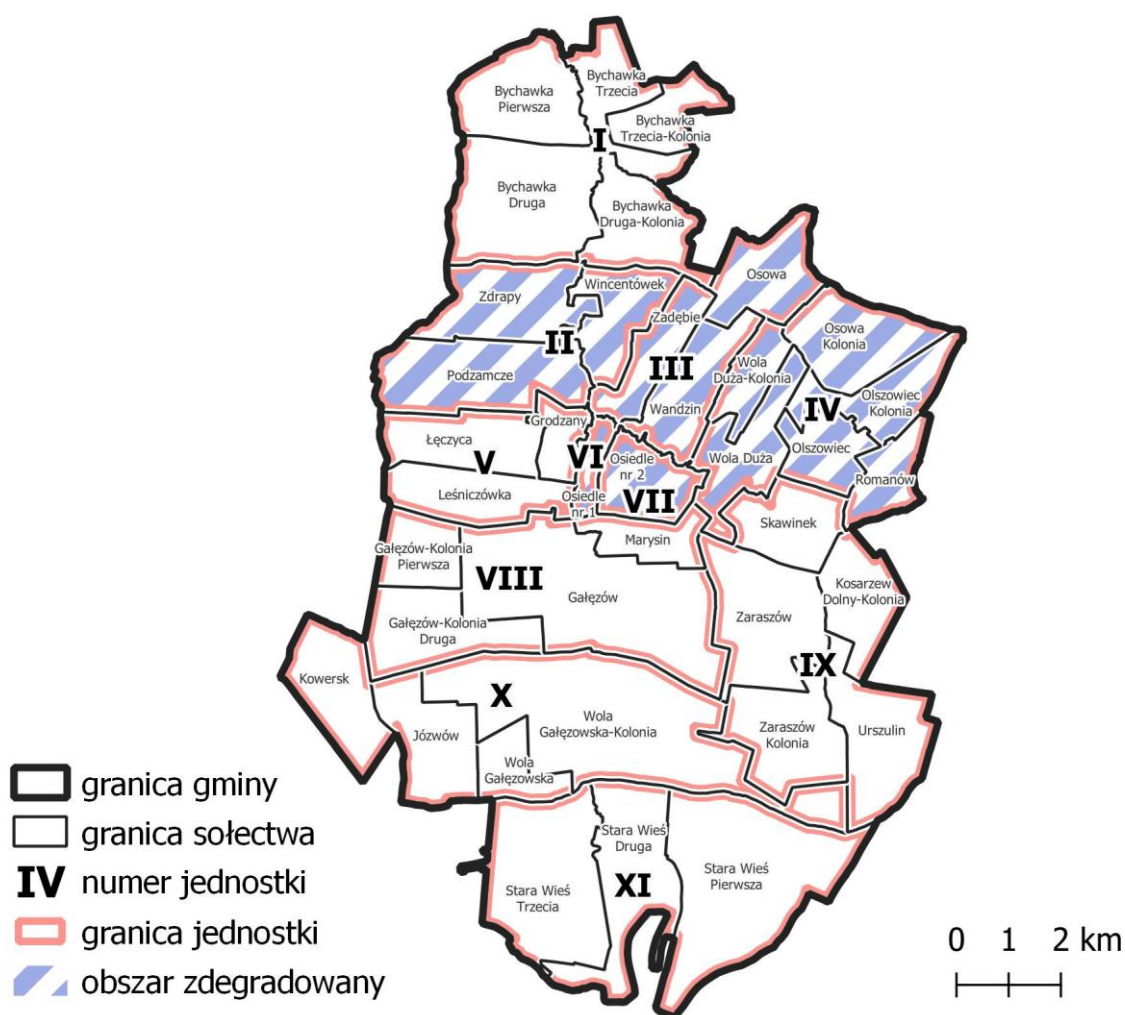
¹² Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami”.

W gminie Bychawa — z powodu natężenia negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, a także występującej niekorzystnej sytuacji w pozostałych czterech sferach — wskazano jako obszar zdegradowany 5 jednostek: Obszar II, Obszar III, Obszar IV, Obszar VI oraz Obszar VII.

Przedstawiony na poniższej grafice obszar zdegradowany zajmuje łącznie powierzchnię 3 995 ha (27,3% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 5 856 osób (53,0% mieszkańców gminy).

Rysunek 29. Obszar zdegradowany gminy Bychawa

Źródło: Opracowanie własne

Ostatnim etapem diagnozy delimitacyjnej jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji, który zgodnie z poniższymi zapisami ustawy o rewitalizacji charakteryzuje się poprzez:

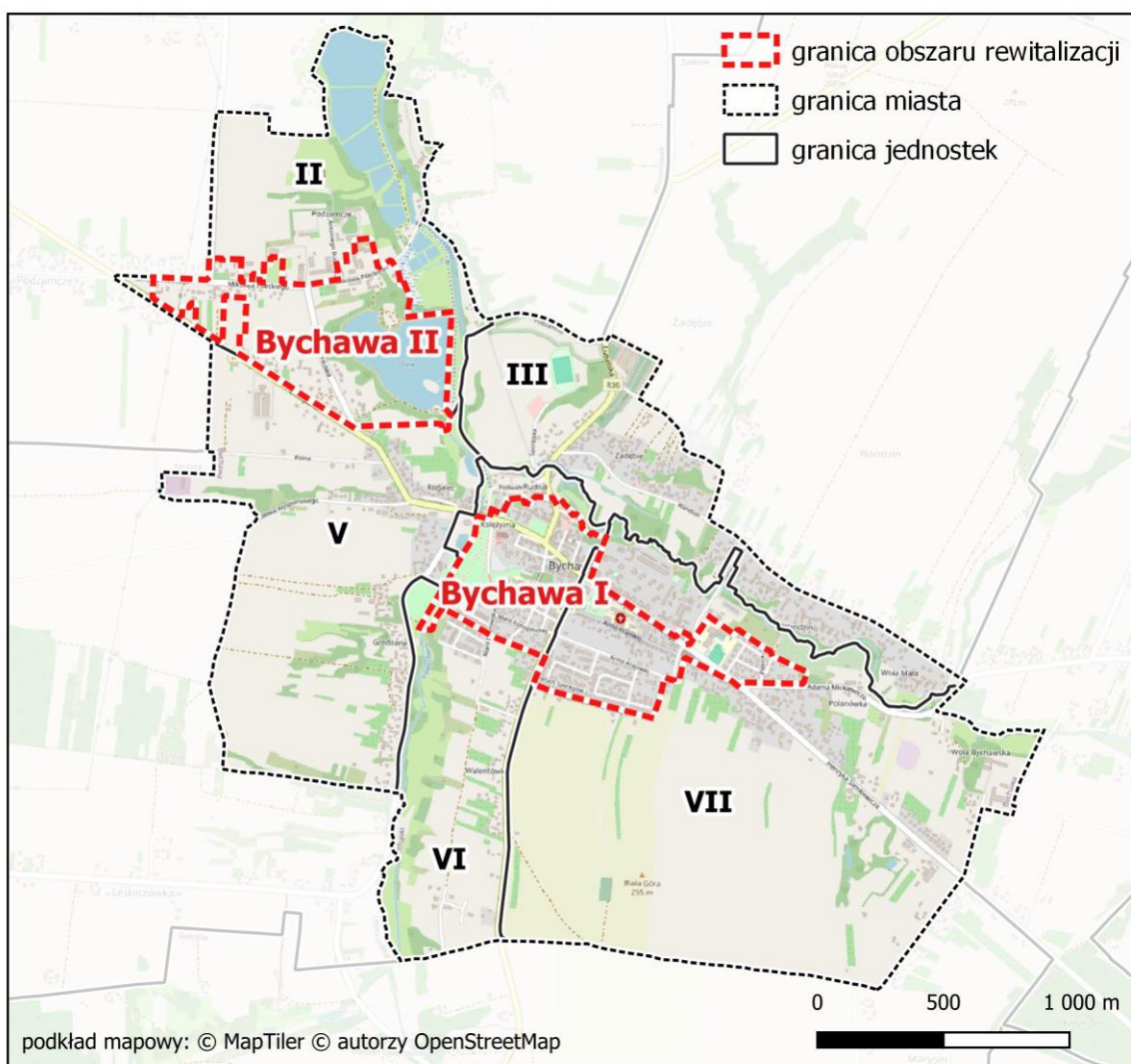
- „Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa art. 9 ust.1, na którym z uwagi na istotne

znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji”.

— „Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

W gminie Bychawa obszar rewitalizacji wyznaczono na terenie miasta Bychawa w obszarze 3 jednostek: Obszar II (Podzamcze, Wincentówek, Zdrapy), Obszar VI (Osiedle nr 1) oraz Obszar VII (Osiedle nr 2). Obszar rewitalizacji podzielony został na dwa podobszary: Bychawa I (położony pomiędzy Jednostką VI i Jednostką VII) oraz Bychawa II (położony w Jednostce II).

Rysunek 30. Obszar rewitalizacji gminy Bychawa

Źródło: Opracowanie własne

Na wyznaczenie obszaru rewitalizacji w zawężonym kształcie przedstawionym na powyższej grafice miała wpływ decydująca silna koncentracja negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie danego

obszaru dla rozwoju lokalnego. Ponadto, decydujący wpływ miała ocena potencjału przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz aktualny stan zagospodarowania terenu, który może mieć znaczenie dla realizacji potencjalnych przedsięwzięć.

We wskazanych terenach zdiagnozowano szczególną koncentrację problemów społecznych (syntetyczny wskaźnik degradacji przyjął najmniej korzystną, czyli najwyższą wartość), a równocześnie odnotowano wysoką skalę negatywnych zjawisk o charakterze pozaspołecznym.

Zdiagnozowane problemy w sferze społecznej to: ujemny przyrost naturalny oraz salda migracji, starzenie się społeczeństwa (co potwierdza wysoka wartość wskaźnika ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), duża liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców, wysokie liczby przestępstw oraz zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców, niska liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców.

Zdiagnozowane problemy w sferach pozaspołecznych to między innymi: wysoka wartość średniego rocznego stężenia PM2.5 w powietrzu, wysoki udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe, duża liczba zabytków i pomników przyrody na km², a także spory udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami.

Łącznie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 101 ha (0,7% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 1 791 osób (16,2% mieszkańców gminy). Oznacza to, że wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymagania zawarte w ustawie o rewitalizacji odnośnie do powierzchni oraz liczby ludności obszaru.

Tabela 34. Zestawienie wskaźników obligatoryjnych

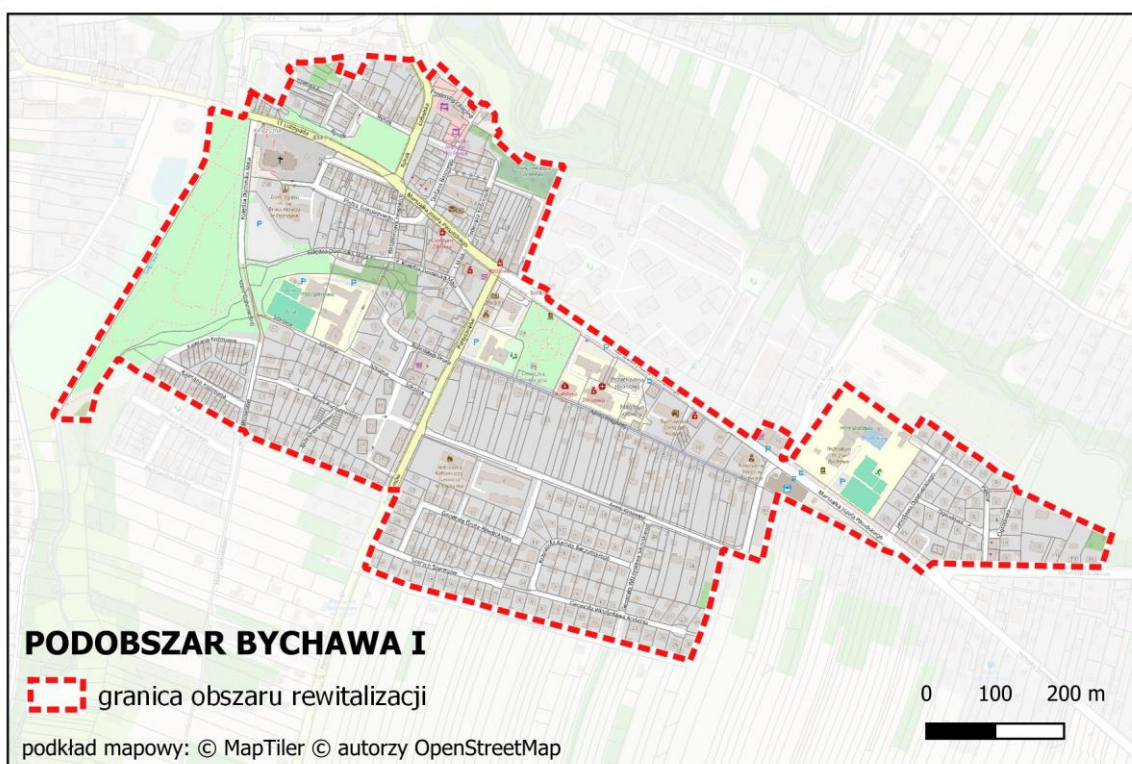
Obszar	Powierzchnia	Udział w powierzchni gminy	Ludność [os]	Udział w ludności gminy
Gmina	14 643 ha	100,0%	11 046	100,0%
Obszar Zdegradowany	3 995 ha	27,3%	5 856	53,0%
Obszar Rewitalizacji	101 ha	0,7%	1 791	16,2%
Podobszar Bychawa I	53 ha	0,4%	1 663	15,1%
Podobszar Bychawa II	48 ha	0,3%	128	1,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urząd Miejski w Bychawie

DIAGNOZA DELEMITACYJNA

Podobszar rewitalizacji Bychawa I zajmuje powierzchnię 53 ha (0,4% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 1 663 osób (15,1% mieszkańców gminy). Podobszar obejmuje swoim zasięgiem administracyjne centrum gminy oraz centrum miasta Bychawa. Są to tereny charakteryzujące się zabudową usługową i mieszkalną (w tym wielorodzinną). W granicach podobszaru znajdują się: Urząd Miejski wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komisariat Policji, Bychawskie Centrum Kultury, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie — Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza w Bychawie, jednostki oświaty (szkoły, przedszkola i żłobek), Zakład opiekuńczo leczniczy z przychodnią rejonową, Dom Opieki im. św. Brata Alberta, Targowisko Miejskie „Mój Rynek”, dworzec autobusowy, Park Miejski, wiele różnego rodzaju usług oraz obiekty sportowe i rekreacyjne (w tym hale sportowe, boiska typu „Orlik”, basen kryty, miejsca do spędzania czasu wolnego).

Rysunek 31. Podobszar rewitalizacji — Bychawa I

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 32. Podobszar rewitalizacji — Bychawa II

Źródło: Opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji Bychawa II zajmuje powierzchnię 48 ha (0,3% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 128 osób (1,2% mieszkańców gminy). Podobszar obejmuje swoim zasięgiem przedmieścia wraz z zabudową mieszkaniową. Na tych terenach zlokalizowany jest Zespół Dworsko pałacowy, Środowiskowy Dom Samopomocy w Bychawie, Zarząd Dróg Powiatowych w Lublinie Obwód Drogowy nr 2 w Bychawie, Zalew Bychawski wraz z otaczającą go zielenią, ruiny pałacu w Bychawie oraz kilka usług różnego rodzaju.

6. Spis tabeli i rysunków

6.1 Tabele

Tabela 1. Podział części wiejskiej (sołectw) i miejskiej na obszary porównawcze (jednostki) w Gminie Bychawa	8
Tabela 2. Zestawienie jednostek porównawczych w ramach programu rewitalizacji	8
Tabela 3. Katalog wskaźników - kryteria delimitacji	10
Tabela 4. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	14
Tabela 5. Saldo migracji na 1000 mieszkańców	16
Tabela 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	18
Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	20
Tabela 8. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców.....	22
Tabela 9. Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	24
Tabela 10. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców	25
Tabela 11. Liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	27
Tabela 12. Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	29
Tabela 13. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	31
Tabela 14. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców.....	33
Tabela 15. Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców	35
Tabela 16. Liczba uczniów na 1000 mieszkańców	37
Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.	39
Tabela 18. Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1000 mieszkańców.	41
Tabela 19. Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t]	43
Tabela 20. Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym [%]	44
Tabela 21. Średnie roczne stężenie PM2.5	46
Tabela 22. Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe.....	48
Tabela 23. Dostępność punktów usług publicznych.....	50
Tabela 24. Dostępność terenów rekreacyjnych (plac zabaw i siłownie terenowe) na 1000 mieszkańców	52
Tabela 25. Dostępność komunikacyjna	54
Tabela 26. Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem.	56
Tabela 27. Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	58
Tabela 28. Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji.....	60
Tabela 29. Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami.....	62
Tabela 30. Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników.....	65
Tabela 31. Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości zestandaryzowane	66
Tabela 32. Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 1.....	68
Tabela 33. Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 2.....	69
Tabela 34. Zestawienie wskaźników obligatoryjnych.....	73

6.2 Rysunki

Rysunek 1. Podział gminy Bychawa na obszary porównawcze.....	9
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców.....	15
Rysunek 3. Saldo migracji na 1000 mieszkańców.....	17
Rysunek 4. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	19
Rysunek 5. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców.....	21
Rysunek 6. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców.....	23
Rysunek 7. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców.....	25
Rysunek 8. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1000 mieszkańców.....	26
Rysunek 9. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców.....	28
Rysunek 10. Ogólna liczba przestępstw na 1000 mieszkańców.....	30
Rysunek 11. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców.....	32
Rysunek 12. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców.....	34
Rysunek 13. Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1000 mieszkańców.....	36
Rysunek 14. Liczba uczniów na 1000 mieszkańców.....	38
Rysunek 15. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.....	40
Rysunek 16. Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na tys. mieszkańców.....	42
Rysunek 17. Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t].....	44
Rysunek 18. Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym [%].	45
Rysunek 19. Średnie roczne stężenie PM2.5.....	47
Rysunek 20. Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe.....	49
Rysunek 21. Dostępność punktów usług publicznych.....	51
Rysunek 22. Stosunek terenów rekreacyjnych w powierzchni ogółem.....	53
Rysunek 23. Dostępność komunikacyjna.....	55
Rysunek 24. Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem.....	57
Rysunek 25. Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	59
Rysunek 26. Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji.....	61
Rysunek 27. Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami ...	63
Rysunek 28. Wskaźnik syntetyczny degradacji w obszarze społecznym.....	67
Rysunek 29. Obszar zdegradowany gminy Bychawa.....	71
Rysunek 30. Obszar rewitalizacji gminy Bychawa.....	72
Rysunek 31. Podobszar rewitalizacji — Bychawa I.....	74
Rysunek 32. Podobszar rewitalizacji — Bychawa II.....	75